

**Vilniaus lopšelis – darželis
„Eglutė“**

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

„PO SKAROTA EGLUTE“

Vilnius, 2017

PRITARTA

Vilniaus miesto savivaldybės
administracijos direktoriaus
2017 m. rugpjūčio 28 d.
įsakymu Nr. 30-2109

PATVIRTINTA

Vilniaus lopšelio-darželio „Eglutė“
direktoriaus
2017 m. rugsėjo 1 d.
Įsakymu Nr.V-227

**Vilniaus lopšelio – darželio „Eglutė“
Ikimokyklinio ugdymo programa**

„PO SKAROTA EGLUTE“

2017

TURINYS

I. Bendrosios programos nuostatos.....	4.
1. Ugdymo filosofinė kryptis.....	4.
2. Strateginiai dokumentai.....	4.
3. Įstaigą lankančių vaikų ugdymosi poreikiai.....	5.
4. Pedagogų ir kitų specialistų pasirengimas.....	6.
5. Tėvų ir vietos bendruomenės poreikiai.....	7.
6. Požiūris į vaiką	8.
7. Regiono savitumas.....	9.
8. Bendruomenės ypatumai.....	10.
9. Įstaigos ypatumai.....	10.
II. Ikimokyklinio ugdymo(si) programos principai.....	11.
III. Ikimokyklinio ugdymo tikslas ir uždaviniai.....	12.
IV. Ugdymo(si) turinys.....	13.
1. Ugdymo(si) turinio planavimas.....	13.
2. Ugdytinos kompetencijos.....	14.
3. Ugdymo(si) aplinka	57.
V. Ugdymo(si) pasiekimų vertinimas.....	58.
VI. Literatūros sąrašas.....	59.

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Vilniaus **lopšelis-darželis „Eglutė“** yra Vilniaus savivaldybės biudžetinė, pelno nesiekianti, neformaliojo švietimo mokykla - ikimokyklinė vaikų ugdymo įstaiga.

Tipas – lopšelis - darželis.

Veiklos rūšis – ikimokyklinis ugdymas su priešmokyklinio ugdymo grupėmis.

Adresas: Miglos g.3, Lt-08101, Vilnius., tel./faks. 8(5)2790404.

Įstaigos darbo laikas 7.00-21.00, 2-jų grupių darbo laikas 7.00-7.00., savaitinės grupės.

Ugdymo kalba – lietuvių.

Interneto svetainė – www.vilniauseglute.lt

UGDYMO FILOSOFINĖ KRYPTIS

Sudarant įstaigos ikimokyklinio ugdymo(si) programą atsižvelgiama į šiuolaikinę vaikystės ir vaiko ugdymo vaikystėje sampratą: vaiko raida ir ugdymasis suprantami kaip vientisas procesas, įsisąmoninant visų raidos etapų sąryšį; sudaromos palankios ugdymo bei ugdymosi galimybės kiekvienam vaikui; ugdymasis ikimokyklinėje įstaigoje traktuojamas, kaip pasiruošimas tolimesniam mokymuisi mokykloje ir sėkmingam startui gyvenimui.

Kokybiškas ugdymas grindžiamas šiuolaikine, į vaiką orientuoto ugdymo filosofija, turi tenkinti prigimtinius, socialinius, pažintinius, ir kultūrinius vaiko poreikius, būti integralus. Programoje stengiamasi kūrybiškai sieti humanistinę, egzistencinę ir fenomenologinę, rekonstruktyvistinę bei progresyvinę ugdymo kryptis. Didelis dėmesys skiriamas vaiko saviraiškos galimybių plėtojimui, akcentuojant, kad kiekvienas vaikas – individualybė, visi jie skirtingi, todėl negalima jų vienodai ugdyti. Ugdytiniai skatinami būti kritiškais, aktyviais ir kūrybingais, gebančiais analizuoti. Siekiama ugdyti aktyvų ir sąmoningą savo šalies ir pasaulio pilietį.

STRATEGINIAI DOKUMENTAI

Organizuodami ugdymo procesą remiamės:

- Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. LR įstatymu Nr.1-983 (Žin., 1995, Nr.60-1501)
- Valstybine švietimo 2013-2022 metų strategija
- Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija, patvirtinta LR Seimo Švietimo įstatymo 2003 m .gegužės 20 d. nutarimu Nr. IX-1569 (Žin.2003. Nr.52-2316).,

- LR švietimo įstatymais,
- LR Konstitucija
- LR Švietimo ir mokslo ministro įsakymais.,
- Steigėjo įsakymais.,
- Ikimokyklinio ugdymo ekspertų komisijos rekomenduotomis ikimokyklinio ugdymo programomis; Priešmokyklinio ugdymo programa, Ankstyvojo amžiaus programa.
- Projekto „Jaunoji Europa“ programa „**Žipio draugai**“

ĮSTAIGĄ LANKANČIŲ VAIKŲ UGDYMO SI POREIKIAI

Darželį lanko įvairaus amžiaus, poreikių bei gabumų vaikai. Įstaigoje yra vaikų augančių padidintos socialinės rizikos šeimose, vaikai iš kitakalbių šeimų, turintys vieną iš tėvų, arba globon paimti vaikai. Atsižvelgdami į įstaigą lankančių vaikų poreikius, stengiamės, kad vaikas darželyje būtų saugus, laisvas, gerbiamas, pastebėtas ir pripažintas. Šiam tikslui pasiekti pedagogai stebi vaiko individualius poreikius ir ugdydami stengiasi juos patenkinti.

Įstaigoje yra 12 grupių, veikia 2 savaitinės grupės. Grupės komplektuojamos pagal amžiaus tarpsnius. Vilniaus lopšelio – darželio „Eglutė“ ikimokyklinio ugdymo programos turinys orientuotas į vaiko poreikių tenkinimą, gebėjimų ugdymą ir naujų gebėjimų formavimą. Vaiko poreikis turėti geras socialines, edukacines vystymosi sąlygas yra vienas pagrindinių ir su vaiko amžiumi nesikeičiančių interesų. Atsižvelgiant į individualius bei specialiuosius poreikius ir gerbiant vaiko pasirinkimą, siekiame tenkinti pagrindinius vaiko poreikius: saugumo, aktyvumo, žaidimo, bendravimo, bendradarbiavimo, pažinimo, saviraiškos.

- **Poreikis jaustis saugiai.** Vaikas gali jaustis saugus, pradžioje būdamas suaugusiųjų globoje, palaiapsniui ir pats mokosi saugoti save.
- **Poreikis judėti.** Vaikas nuolat juda, bėgioja, sportuoja, laipioja judėjimui, aktyviai veikia skirtingose zonose, salėje, lauko aikštelėse.
- **Poreikis žaisti.** Kiekvienas vaikas turi galimybę žaisti su jam patinkančiais žaislais, pasirinkti žaidimo vietą, draugus. Žaisdamas jis išreiškia savo socialinę patirtį, bendrauja.
- **Poreikis bendrauti.** Vaikas nori būti gerbiamas, kitų pripažintas, kaip turintis savitų gabumų, vertingų savybių, išlikti savitu, skirtingu nuo kitų.
- **Poreikis patenkinti savo smalsumą.** Tenkindamas savo smalsumą, vaikas kaupia žinias, tikslina turimus daiktų vaizdinius, veikia aplinkoje su įvairiais daiktais, kartu plečia savo žodyną. V
- **Poreikis būti savarankiškam.** Vaikas nori pats savarankiškai valgyti, rengtis, pasirinkti veiklą, priemones, žaislus.

- **Poreikis produktyviai ir kūrybingai veiklai.** Šiuolaikinėje žinių ir technologijų visuomenėje augantis vaikas domisi, nori žaisti kompiuterinius ir kt. žaidimus. Vaikas beveik visada nori ką nors veikti: piešti, lipdyti, konstruoti. Tam, kad vaikas nuolat galėtų įgyvendinti savo sumanymus, jam sudaromos palankios sąlygos tai atlikti, sukuriant lanksčią ir mobilią ugdymosi aplinką.

Užtikrinant kokybišką vaikų ugdymą, bene svarbiausią vietą užima vaiko gabumų atpažinimas ir gebėjimų įvertinimas. Pedagogai įvertina vaiko pasiekimų lygį ir išsiaiškina svarbiausius vaiko poreikius ir galimybes, numato individualius ugdymo būdus ir metodus. Skatinamas vaiko savarankiškumas tose srityse, kur gebėjimai geriau susiformavę ir teikiama pagalba silpnesnių gebėjimų ugdymui.

Specialiųjų ugdymosi poreikių vaikai integruojami į visų amžiaus tarpsnių grupes. Pagalbą ir paramą šeimai teikia socialinis pedagogas, psichologas. Vaikams, turintiems kalbos sutrikimų, teikiama logopedo pagalba. Vaiko gerovės komisija padeda spręsti individualias vaikų ugdymosi problemas, bendrauja su tėvais visais jiems rūpimais klausimais.

Kadangi darželį lanko skirtingos kultūros, gebėjimų, socialinės patirties, amžiaus vaikai, todėl ugdymo turinį organizuojame individualumo ir integracijos principu. Puoselėjamos visos vaikų galios, lemiančios asmenybės vystymąsi ir integracijos į visuomenę sėkmę, tikslingai ugdomos vaikų vertybinės nuostatos, tenkinami svarbiausieji jų poreikiai: pažinimo, bendravimo, asmeninio vertingumo, saviraiškos, judėjimo, fizinio ir psichinio saugumo. Siekiant patenkinti įstaigą lankančių vaikų poreikius, taikomas visapusiškas vaikų ugdymas, atsižvelgiant į vaikų amžių, raidos ypatumus, specialiuosius poreikius.

PEDAGOGŲ IR KITŲ SPECIALISTŲ PASIRENGIMAS

Lopšelyje – darželyje „Eglutė“ dirba kvalifikuoti pedagogai, siekiantys suteikti kokybiškas ir šiuolaikiškas ugdymo paslaugas. Įstaigoje dirbantis personalas stengiasi pažinti kiekvieno vaiko individualybę, pasirinkti ir taikyti tinkamas ugdymo strategijas, geba sukurti psichologiškai saugią aplinką, geba profesionaliai organizuoti ugdymo ir ugdymosi procesą, palaikyti ir stiprinti vaiko galias, tinkamai vertinti jo pasiekimus bei daromą pažangą. Domisi naujovėmis, nuolat tobulina savo kvalifikaciją.

Pedagogai nuolat kelia savo kvalifikaciją kursuose ir seminaruose. Įstaigos pedagogai dalijasi gerąja praktinio darbo patirtimi su miesto pedagogais, organizuoja atviras veiklas, šventes, pramogas, dalyvauja darbo grupėse, įvairiuose kvalifikaciniuose renginiuose, konferencijose.. Glaudžiai bendradarbiauja su bendruomenės nariais, įtraukdami į mokyklos veiklą, vykdomus projektus.

Įstaigoje puikiai funkcionuoja paramos ir pagalbos šeimai sistema. Darželyje dirba šauni specialistų komanda: kalbos sutrikimų turintiems vaikams pagalbą teikia net dvi logopedės, šeimas bei pedagogus nuolat konsultuoja socialinis pedagogas ir psichologas. Meninio ugdymo pedagogas, padeda plėtoti meninės kūrybos galias, patirti kūrybos džiaugsmą.

Grupių pedagogai ir specialistai glaudžiai bendradarbiauja tarpusavyje: kartu rengia ugdomosios veiklos planus, integruoja veiklas, rengia projektus, akcijas, parodas, šventes.

Veikia mokyklos Vaiko gerovės komisija, kurios paskirtis - organizuoti ir koordinuoti prevencinį darbą, švietimo pagalbos teikimą, saugios ir palankios vaiko ugdymui aplinkos kūrimą, švietimo programų pritaikymą vaikams, turintiems specialiųjų poreikių, atlikti vaiko specialiųjų ugdymo(si) poreikių (išskyrus poreikius, atsirandančius dėl išskirtinių gabumų) pirminį įvertinimą ir atlikti kitas su vaiko gerove susijusias funkcijas.

Siekiant profesinės kompetencijos augimo, pedagogai nuolat kelia savo kvalifikaciją respublikiniuose ir miesto kvalifikaciniuose kursuose, seminaruose, renginiuose, aktyviai vykdo darbo patirties sklaidą konferencijose, metodiniuose renginiuose, dalyvauja bei vykdo įvairius projektus.

Darželio pedagogai - yra kompetentinga, kvalifikuota, kūrybinga, nuolat besitobulinanti, gebanti keistis, ieškanti naujovių komanda.

TĖVŲ IR VIETOS BENDRUOMENĖS POREIKIAI

Keičiantis miesto infostruktūrai ir plečiantis daugiabučių namų kvartalams šalia darželio, pasikeitė ir vietos bendruomenės poreikiai bei lūkesčiai įstaigos atžvilgiu. Vis daugiau jaunų šeimų renkasi ikimokyklinę įstaigą atsižvelgdami į kelis kriterijus – geografinę padėtį, darželio kultūrą, ugdymo kryptis, pedagogų komandos kompetenciją ir kt. Tam įtakos turėjo ir darželio statuso pasikeitimas – iš sanatorinės įstaigos, kur vaikai buvo priimami su Vilniaus miesto tuberkuliozės dispancerio kelialapiais, darželis tapo įprasta ikimokyklinio ugdymo įstaiga. Norint kuo labiau atliepti tėvų ir vietos bendruomenės poreikius, reikia nuolat stebėti kintančius poreikius ir būti atviriems kaitai.

Tėvų poreikiai susiję su vaiko ugdymu: jiems labai svarbu, kad būtų sudarytos geros visapusiško ugdymo(si) sąlygos, kad būtų tenkinami specialieji ir išskirtinių gebėjimų turinčių vaikų poreikiai, teikiama specialistų pagalba. Ypatingai tėvai džiaugiasi įstaigos geografinė padėtimi ir darželį supančiu pušynu, todėl vienas iš tėvų poreikių – ugdomųjų veiklų organizavimas lauke. Pagrindiniai tėvų lūkesčiai: tinkama vaikų priežiūra ir maitinimas, vaiko saugumo ir sveikatos užtikrinimas, vaiko mokėjimas bendrauti su bendraamžiais ir su suaugusiais, savarankiškumas, pasirengimo mokyklai svarba ir pan.

Didelis dėmesys įstaigoje skiriamas bendradarbiavimui su tėvais. Šeimos ir įstaigos bendravimas ir bendradarbiavimas grindžiamas abipuse pagarba, pasitikėjimu, dėmesiu. Bendradarbiaujant su tėvais telkiama bendruomenė, kuriamos darželio tradicijos, kultūra.

Ypatingas dėmesys skiriamas vaiko adaptacijai. Šiuo laikotarpiu svarbus yra kuo glaudesnis bendradarbiavimas su tėvais. Tėvai kviečiami kartu su vaiku keletą dienų pabūti grupėje, artimiau susipažinti su grupės auklėtojomis ir kitu personalu, aptarti šeimos ypatumus bei poreikius, pasidalinti pasiūlymais bei pastebėjimais.

Vienas iš pagrindinių siekių – sąveika tarp pedagogo, vaiko ir šeimos. Sėkmingas tėvų ir ikimokyklinės įstaigos pedagogų bendravimas ir bendradarbiavimas užtikrina ugdymo tąsą ir kokybę. Tėvų dalyvavimas įstaigos gyvenime lemia vaikų pasiekimus, motyvaciją, savivertę ir pasitikėjimą.

Visapusiškas ugdymas ir ugdymasis, sveikatos stiprinimas, pasiruošimas priešmokyklinei grupei bei tolimesniam mokymuisi mokykloje – svarbiausi tėvų keliami prioritetai.

Tėvai džiaugiasi jaukia, saugia ir estetiška darželio grupių bei teritorijos aplinka, šilta psichologine – emocine atmosfera ir nuoširdžiu pedagogų bei kito įstaigos personalo bendravimu ir bendradarbiavimu su šeima.

Įstaigos ugdymo programą papildyti tėvai pageidauja darželio patalpose organizuojamais renginiais, papildomo ugdymo užsiėmimais.

Rengiant įstaigos ikimokyklinio ugdymo programą „Po skarota eglute“, stengiamasi atsižvelgti į visus tėvų lūkesčius bei pageidavimus.

POŽIŪRIS Į VAIKĄ

Remiantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija (ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. LR įstatymu Nr.1-983) ir Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija (patvirtinta LR Seimo Švietimo įstatymo 2003 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. IX-1569) atskleidžiamas požiūris į vaiką ir jo ugdymą. Kiekvienas vaikas pripažįstamas kaip unikali, besikeičianti, aktyvi asmenybė. Ikimokyklinio ugdymo įstaigoje puoselėjamas vaiko orumas, paisoma vaiko nuomonės, pripažįstama jo teisė pasirinkti, spręsti, ieškoti savitų problemos sprendimo būdų, vykdoma nuolatinė vaiko gerovės būklės stebėseną. Ugdymo ir ugdymosi procesas grindžiamas lygiavertiškumo, socialinio teisingumo, tolerancijos vertybėmis, gerbiama vaiko teisė į minties, sąžinės ir religijos laisvę. Užtikrinamas visiškas konfidencialumas vaiko ir jo šeimos klausimu. Gerbiami rasiniai, kultūriniai ir tautiniai skirtumai.

Vaikas ugdomas ir ugdomi visą buvimo įstaigoje laiką. Veikia pagalbos bei paramos šeimai sistema, tuo pačiu didinama tėvų atsakomybė už vaiką.

REGIONO SAVITUMAS

Lopšelis – darželis „Eglutė“ yra Vilniaus miesto Žvėryno mikrorajone. Įstaiga įsikūrusi mikrorajono pakraštyje, atokiau nuo gyvenamųjų namų kvartalų. Darželį supa gražus parko tipo miškas. Ne tik darželį supantis miškas, bet ir pati darželio teritorija pasižymi įvairia flora ir fauna.

Vaikų lauko žaidimų aikštelės įrengtos miške, kur gausu įvairių rūšių medžių ir krūmų, gyvena paukščiai ir žvėreliai. Vaikai turi galimybę stebėti įvairius paukščius: kėkštus, genius, strazdus, varnėnus ir kt., pamaitinti ežiukus, voveraites. Teritoriją puošia į Raudonąją knygą įtraukti ir saugomi augalai: šilagėlės, geltonosios ir baltosios plukės, pakalnutės ir kt. Vaikai visada ir visur vienaip ar kitaip bendrauja su gamta – visa tai domina vaikus, džiugina juos, teikia peno mąstymui, kalbai, grožio pajautimui. Vaikai smalsūs. Pasaulį jie pažysta bendraudami, stebėdami, tirdami, eksperimentuodami, tenkindami savo poreikį viską patirti, pažinti. Naują patyrimą jie sieja su turima patirtimi, žiniomis apie pasaulį. Todėl svarbu, kad vaikai kuo daugiau sužinotų ir patirtų, suvoktų, jog pasaulis – ne pavienių faktų rinkinys, o sąryšinga visuma.

Tokia graži ir turtinga įstaigos aplinka įpareigoja daugiau dėmesio skirti aplinkosaugai ir ekologijai.

Darželio išskirtinė vieta ir švari ekologinė aplinka sudaro puikias galimybes vaikų sveikatos stiprinimui, grūdinimui ir ugdomojo turinio įgyvendinimui gamtoje.

Pasak K. Ušinskio „Gamta – vienas galingiausių žmogaus auklėjimo veiksnių ir kruopščiausias auklėjimas be šito veiksnio visuomet bus sausas, vienpusis, nemaloniai dirbtinis.“ Taigi nepriartinant vaikų prie gamtos ir plačiai nepanaudojant jos ugdomojo proceso – visapusiškas ugdymas neįmanomas. Vaikas, dalyvaudamas aplinkosaugos projektuose, artimiau susipažįsta su gyvąja ir negyvąja gamta, pasijunta jos dalimi, suvokia atsakomybę už gamtos išsaugojimą.

Miglos gatvės atkarpoje be mūsų įstaigos dar yra lopšelis- darželis „Saulutė“ bei „Genio“ pradinė mokykla. Kitoje miško pusėje įsikūręs lopšelis-darželis „Pušynėlis“. Šių įstaigų kaiminystė leidžia mums kurti bendrus projektus, kartu dalyvauti įvairiuose renginiuose. Glaudus bendradarbiavimas su pradine mokykla leidžia lanksčiai organizuoti ugdomojo turinį, atsižvelgiant į ikimokyklinio – priešmokyklinio – pradinio ugdymo tęstinumą.

BENDRUOMENĖS YPATUMAI

Lopšelyje – darželyje „Eglutė“ yra gilios švenčių tradicijos. Kartu su visa įstaigos bendruomene švenčiame visas kalendorines šventes, įstaigos jubiliejus, vaikų gimtadienius, priešmokyklinukų išleistuves į mokyklą, organizuojame įvairias išvykas, ekskursijas, susitikimus, kitus pramoginius renginius. Stengiamės, kad naujai į įstaigos bendruomenę įsilieję nariai jaustųsi laukiami, pilnaverčiai, naudingi, nepaisant jų religinių, kalbinių ypatumų, materialinių galimybių, užimtumo.

ĮSTAIGOS YPATUMAI

Lopšelis – darželis „Eglutė“ yra savaitinė ugdymo įstaiga. Joje veikia 3 ankstyvojo amžiaus (1,5-3 m.) grupės, 6 - ikimokyklinio amžiaus grupės. Priešmokyklinio ugdymo grupės formuojamos pagal poreikį – 2 arba 3. Vilniaus lopšelyje-darželyje „Eglutė“ dirba 17 auklėtojų, 3 priešmokyklinio ugdymo pedagogės, meninio ugdymo pedagogė, socialinis pedagogas, psichologas, logopedė, VSPS specialistė. Mokytojai įgiję vyresniojo mokytojo ir mokytojo metodininko kvalifikacines kategorijas.

Darželio pedagogai - yra kompetentinga, kvalifikuota, kūrybinga, nuolat besitobulinanti, gebanti keistis, ieškanti naujovių komanda. Darželyje veikia Vaiko gerovės komisija, kuri organizuoja ir koordinuoja prevencinį darbą, atlieka pradinį vaiko specialiųjų ugdymo(si) poreikių vertinimą, teikia rekomendacijas ugdytinių tėvams, mokytojams.

Atsižvelgiant į vietovės savitumą, miesto centre esantį pušyną, vaikų poreikius bei tėvų lūkesčius maksimaliai stengiamės tenkinti svarbiausius vaiko poreikius: judėjimo, fizinio ir psichinio saugumo, sveikatos stiprinimo, bendravimo, pažinimo, įgyti socialinę bei kultūrinę kompetenciją.

Įstaigoje didelis dėmesys skiriamas vaikų sveikatinimui, ekologinių pradmenų formavimui. Taip pat įstaigoje vykdomas tęstinis programa- projektas „Augu su gamta“, kurio tikslas sukurti sąlygas vaiko ugdymui darželyje saugoti ir stiprinti jo sveikatą. Jis apima pagrindines keturias veiklos kryptis: 1) darbas su lopšelio- darželio personalu, 2) su tėvais (globėjais) ir jų šeimos nariais, 3) su vaikais, 4) su visuomene. Jau keli metai darželio pedagogai dalyvauja tęstiniame projekte „Aukime sveiki“. Jo tikslas: puoselėti ir stiprinti fizines, psichines socialinės ir intelektualines vaikų galias, lemiančias asmenybės brandą ir socializacijos sėkmę, ypatingą dėmesį skirti vaikų sveikatos saugojimui, puoselėjimui ir stiprinimui. Projekto metu grupėse vyksta įvairios veiklos, parodos, viktorinos, pokalbių popietės ir kt., kurių metu vaikams skiepijami sveikos gyvensenos ir mitybos įgūdžiai.

Įstaigos vadovų ir mokytojų komanda geba tenkinti vaiko ir tėvų lūkesčius, atvira kaitai ir tobulėjimui, ugdymo procese pripažįsta vaiko savitumą ir unikalumą, naudoja pažangias ugdymo technologijas, vykdo edukacinius, gamtosauginius bei sveikatinimo projektus, organizuoja išvykas, edukacines - pažintines ekskursijas, pramogas, vykdo gerosios patirties sklaidą tėvams, įstaigos bei miesto pedagogams.

Programa atnaujinta atsižvelgiant į įstaigos ilgalaikės veiklos patirtį, vaikų poreikius ir bendruomenės lūkesčius, vadovaujantis Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašu, Lietuvos Respublikos švietimo ministerijos parengtomis ikimokyklinio ugdymo metodinėmis rekomendacijomis ir ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS PRINCIPAI

- **INDIVIDUALIZAVIMO** - Vaikų patyrimas, šeimos kultūra, amžiaus tarpsnis, raidos tempas, ritmas ir ypatumai, temperamentas, gebėjimai, poreikiai, patirtis, interesai, pasaulio pažinimas, savivoka yra skirtingi, todėl šis principas leidžia tai išryškinti bei atskleisti. Atsižvelgiant į vaiko poreikius, išsivystymo lygį, tėvų lūkesčius rengiamos ir kuriamos individualios ugdymo programos. Pedagogai sistemingai stebi vaikus, kaupia duomenis, kas padeda atsikleisti vaiko elgesio ypatumams, gebėjimams, mokėjimams ir įgūdžiams.
- **VISUMINIO UGDYMO IR INTEGRALUMO** - Atsižvelgiam į visuminio pasaulio suvokimą ir mąstymą, bei veiklos konkretumą. Ugdomojo proceso metu siekiama vertybinių nuostatų jausmų, mąstymo, ir veiksmų dermės, vaiko vidinio ir išorinio pasaulio vienovės.
- **PRIEINAMUMO IR LANKSTUMO** - Ugdymą organizuoti atsižvelgiant į vaiko asmenybę, vaiko kultūrą, įstaigos savitumą, šeimos socialinę patirtį. Lanksčiai atsižvelgiama į tai kas suplanuota, kas natūraliai vyksta grupėje, t.y. orientacija nenumatytose ir nesuplanuotose situacijose. Vaikų individualių poreikių tenkinimas. Ugdymo turinys pritaikytas skirtingoje socialinėje ir kultūrinėje aplinkoje augantiems vaikams.
- **DEMOKRATIŠKUMO** - Vaikui suteikiama galimybė rinktis veiklą, partnerius ir pan. Įstaigoje įrengtos veiklos zonos. Pakitęs požiūris į vaiką kaip lygiavertį partnerį, partneriškas vaiko santykis su draugu, kiekvienas gerbiamas, pripažįstamas.

- **TAUTIŠKUMO** – Puoselėjama tradicinės kultūros vertybės, meilė šeimai, įstaigos bendruomenei, Vilniui, Lietuvai. Ugdome pagarbą ir toleranciją kitų tautų kultūroms.
- **HUMANIŠKUMO** - Gerbti vaiką kaip asmenybę; Teisė gyventi ir elgtis pagal prigimtį bei asmeninę patirtį.
- **KONFIDENCIALUMO** – Gerbiame vaiko ir šeimos privatumą. Sukaupta informacija apie vaiką aptariama tik su šeima.
- **ŠEIMOS IR DARŽELIO SĄVEIKOS** - Ugdymas grindžiamas tėvų ir pedagogų nuomonių, iniciatyvų derinimu, partnerystės plėtojimu, vyksta tėvų pedagoginis švietimas.

III. IKIMOKYKLINIO UGDYMO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

UGDYMO TIKSLAS:

Atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsniais, padėti vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su suaugusiais ir vaikais, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies pažinimo, mokėjimo mokytis pradmenis.

UŽDAVINIAI:

Atsižvelgiant į kiekvieno vaiko unikalumą bei poreikius, užtikrinant saugią, ugdymąsi skatinančią aplinką, dialogiška sąveika grindžiamą tikslingą vaiko ugdymą ir spontanišką vaiko ugdymąsi, siekiama, kad vaikas:

- Plėtotų individualias fizines, socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo, kūrybines galias, pažintų ir išreikštų save.
- Pozityviai bendrautų ir bendradarbiautų su suaugusiais ir vaikais, mokytųsi spręsti kasdienes problemas, atsižvelgdamas į kitų ketinimus, veiksmų pasekmes.
- Aktyviai dalyvautų ir kūrybiškai išreikštų save šeimos, ugdymo įstaigos ir vietos bendruomenės gyvenime.
- Mokytųsi pažinti ir veikti: žaistų, keltų klausimus, tyrinėtų, rinktųsi veiklos būdus ir priemones, samprotautų apie tai, ko išmoko, numatytų tolesnės veiklos žingsnius.

- Turėtų kuo palankesnes sąlygas labiau pažinti savo gimtinę, kurti savo tautos kultūros vertybes.

IV. UGDYMO(SI) TURINYS

UGDYMO(SI) TURINIO PLANAVIMAS

Ikimokyklinio ugdymo programos turinys modeliuojamas atsižvelgiant į ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą. Programos ugdymo turinys apima 18 vaiko pasiekimų sričių: kasdieniai gyvenimo įgūdžiai, fizinis aktyvumas, emocijų suvokimas ir raiška, savireguliacija ir savikontrolė, savivoka ir savigarba, santykiai su suaugusiaisiais, santykiai su bendraamžiais, sakytinė kalba, rašytinė kalba, aplinkos pažinimas, skaičiavimas ir matavimas, meninė raiška, estetiškas suvokimas, iniciatyvumas ir atkaklumas, tyrinėjimas, problemų sprendimas, kūrybiškumas, mokėjimas mokytis, kurios integruotos į penkias ugdytinas kompetencijas: komunikavimo, pažinimo, sveikatos saugojimo, socialinę ir meninę, ir yra parengtas atsižvelgiant į kiekvieno vaiko kultūrą, poreikius, socialinę patirtį. Kelios pasiekimų sritys kartojasi dviejose ar daugiau kompetencijose, o mokėjimo mokytis, iniciatyvumo ir atkaklumo, problemų sprendimo ir kūrybiškumo – integruojamos visose kompetencijose. Ugdymo turinys siejamas su programos tikslais ir uždaviniais, remiasi ugdymo principais. Programa sudaryta atsižvelgus į ilgametę įstaigos patirtį, jos savitumą, pagrįstą vaikų stebėjimais, tėvų lūkesčiais, pedagogų kompetencija ir yra skirta vaikams nuo 1,5 m. iki 6 m. Ugdymo turinys nėra suskirstytas amžiaus tarpsniais. Taip pat nėra pasiūlyti temų pavadinimai. Tai orientyras, nevaržantis mokytojo, leidžiantis jam kūrybingai organizuoti savo veiklą, ją įvertinti ir koreguoti. Pedagogai gali laisvai pasirinkti temą, atitinkančią jų grupės, atskirų vaikų grupelės ar vaiko poreikius, patirties bei pažinimo lygmenį, vykdyti mažos apimties, ar ilgalaikius projektus, sugalvoti įvairius programos įgyvendinimo variantus ir būdus.

Programos ugdymo turinys orientuotas į vaiką, jo poreikius, interesus, vaikų kultūrą; Įstaigos ikimokyklinio ugdymo(si) programoje vadovaujamosi šiais metodais:

- **Žaidybinis metodas**, kuris skatina vaikų teigiamas emocijas, padeda formuoti socialiniams įgūdžiams, natūraliu būdu sukcentruoti dėmesį į ugdomąją veiklą;
- **Vaizdinis metodas**, nukreiptas į vaizdinių formavimą apie vaikus supančio pasaulio objektus ir reiškinius;
- **Praktinis metodas**, kurio pagalba vaikams padedama per veiklą pažinti ir suprasti juos supančią aplinką;
- **Žodinis metodas** (pokalbis, pasakojimas) suteikiantis galimybę perduoti informaciją;

- **Kūrybinis metodas**, sudarantis sąlygas vaikams kelti ir įgyvendinti savo idėjas, ieškoti problemų sprendimo būdų.
- **Projektinis metodas**, padedantis formuoti įvairesnį ugdymo procesą, orientuotas į konkrečių klausimų sprendimą.

Ugdymo(si) uždavinių ir tikslų įgyvendinimui kuriame situacijas patirtiniam vaikų ugdymuisi, kuomet sudarome sąlygas vaikams įgyti įvairios patirties patiems aktyviai veikiant, konstruktyviai bendraujant su kitais vaikais ir suaugusiais. Pedagogai pritaria spontaniškai, vaikų inicijuotai veiklai, skatina vaikų aktyvumą.

Vaikų veikloje taikomi įvairūs aktyvaus ugdymo(si) būdai:

- grupinė veikla, bendradarbiavimas;
- individuali vaiko veikla;
- komunikavimas, minčių lietus;
- tyrinėjimas, eksperimentavimas;
- meninė raiška;
- išvykos, ekskursijos.

Ugdymo(si) būdus bei metodus pedagogai gali rinktis laisvai, lanksčiai, kūrybiškai. Metodai parenkami atsižvelgiant į ugdymo(si) tikslus, vaikų ir tėvų poreikius, vietą, mokytojų gerąją patirtį.

UGDYTINOS KOMPETENCIJOS

SOCIALINĖ KOMPETENCIJA		
Pasiekimų sritis: Emocijų suvokimas ir raiška		
Esminis gebėjimas: <i>Atpažįsta bei įvardina savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atsiliepia į kito jausmus (užjaučia, padeda).</i>		
Žingsni	Vaikų pasiekimai	Vaikų veiksenos
1-asis žingsnis	Mimika, kūno judesiais ir garsais išreiškia džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį. Patiria išsiskyrimo su tėvais nerimą ir džiaugsmą jiems sugrįžus. Išreiškia nerimą, pamatęs nepažįstamą žmogų.	Veido išraiška ir kūno judesiais parodys savo jaučiamas emocijas.

2-asis žingsnis	Džiaugsmą, liūdesį, baimę, pyktį reiškia skirtingu intensyvumu (nuo silpno nepatenkinto niurzgėjimo iki garsaus rėkimo). Emocijos pastovesnės, tačiau dar būdinga greita nuotaikų kaita. Atpažįsta kito vaiko ar suaugusiojo džiaugsmo, liūdesio, pykčio emocijų išraiškas.	Atkartos kitų patiriamas emocijas. Ieškos paveikslėliuose ir ji supančioje aplinkoje pažįstamų emocijų vaizdinių.
3-asis žingsnis	Pradeda atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų raiškos būdus. Pradeda vartoti emocijų raiškos žodelius ir emocijų pavadinimus. Pastebi kitų žmonių emocijų išraišką, atpažįsta aiškiausiai reikiamas emocijas ir į jas skirtingai reaguoja (pasitraukia šalin, jei kitas piktas; glosto, jei kitas nuliūdęs).	Veido išraiška parodys aš piktas/ linksmas. Veido ir kūno judesiais reikš emocijas ir skirtingai reaguos.
4-asis žingsnis	Pradeda suprasti, kad skirtingose situacijose (per gimimo dieną, susipykus su draugu) jaučia skirtingas emocijas, kad jas išreiškia mimika, balsu, veiksmais, poza. Pavadina pagrindines emocijas. Atpažįsta kitų emocijas pagal veido išraišką, elgesį, veiksmus. Geriau supranta kitų emocijas ir jausmus, dažnai tinkamai į juos reaguoja (pvz., stengiasi paguosti, padėti). Pradeda suprasti, kad jo ir kitų emocijos gali skirtis (jam linksmas, o kitam tuo pat metu liūdna).	Diskutuos, ieškos atsakymų, kodėl žmogui būna linksmas, liūdna. Aptars vaizduojamas iš pantomimos teatro. Žymės nuotaikų kalendorių. Komentuos jausmų paveikslėlius, kurs jausmų knygeles. Tyrinės, imituos kitų žmonių nuotaiką. Aptars skaitomų kūrinėlių, spektaklių, filmukų herojų išgyvenimus, jausmus.
5-asis žingsnis	Atpažįsta bei pavadina savo jausmus ir įvardija situacijas, kuriose jie kilo. Vis geriau supranta ne tik kitų jausmus, bet ir situacijas, kuriose jie kyla (pakviečia žaisti nuliūdusį vaiką, kurio į žaidimą nepriėmė kiti). Pradeda kalbėtis apie jausmus su kitais – pasako ar paklausia, kodėl pyksta, kodėl verkia.	Pieš, tapys, tyrinės emocinę būseną, išreikš spalva, forma, linija, dėme.
6-asis žingsnis	Apibūdina savo jausmus, pakomentuoja juos sukėlusias situacijas bei priežastis. Beveik neklysdamas iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato, kaip jaučiasi kitas, pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti. Pradeda kalbėtis apie tai, kas gali padėti pasijusti geriau, jei esi nusiminęs, piktas.	Atras ir pajus savo galimybes piešiant pirštukais, delnais, pėdomis ir kt.
7-asis žingsnis	Pažengusiems Domisi savo ir kitų emocijomis, jausmais bei jų raiška. Atpažįsta ir įvardija ne tik savo jausmus, bet ir nuotaikas bei jų priežastis. Atpažįsta kitų emocijas ar jausmus, bando į juos atsiliepti, keisti savo elgesį.	

Vertybinių nuostatų. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.

Ugdymo gairės

Suteikti džiugių, malonių potyrių, nukreipti dėmesį nuo liūdesį keliančių situacijų, užtikrinti vaiko saugumą. Skatinti vaikų bendravimą.

Rodyti vaikams dėmesį, kai jis jaučiasi blogai. Įvardinti vaiko rodomas emocijas.

Vartyti knygeles, korteles, žaisti situacinius žaidimus, aptarti įvairias nuotaikų situacijas. Dainuoti skirtingų nuotaikų daineles.

Būti vaikui pavyzdžiu, kaip reikia reaguoti į kito vaiko emocijas. Skatinti vaikus reikšti ir įvardinti visus jausmus, pastebėti ir įvardinti kitų jausmus. Apie tai su vaikais kalbėtis. Aptarti įvairias emocijų ir reakcijas į jas situacijas.

Metodai ir priemonės

Tarptautinio projekto „Žipio draugai“ integravimas į ugdymo procesą.

Pokalbiai, diskusijos, susitikimai su įvairiais žmonėmis.

Ugdymas pavyzdžiu.

Bendradarbiavimas su tėvais.

„Gero elgesio“ valandėlės. Konfliktinių situacijų bendras nagrinėjimas ir aptarimas, ieškant tinkamiausio jų sprendimo būdo.

Knygų, įvairių situacijų aptarimas ir kt.

Pasiekimų sritis: Savireguliacija ir savikontrolė

Esminis gebėjimas: *Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsiaudrinęs geba nusiraminti.*

1-asis žingsnis	<p>Gerai jaučiasi įprastoje aplinkoje.</p> <p>Nusiramina kalbinamas, nešiojamas, supamas.</p> <p>Tapatinasi su suaugusiojo, prie kurio yra prisirišęs, emocijomis.</p>	<p>Sutelks žvilgsnį į žaislus bei aplinką.</p> <p>Nusiramins glaudžiamas ar paimtas ant rankų.</p> <p>Reaguos į suaugusiojo balso tembrą.</p> <p>Eis prie suaugusiojo, prašys paguodos.</p> <p>Apkabins žaislą.</p>
2-asis žingsnis	<p>Išsigandęs, užsigavęs, išalkęs nusiramina suaugusiojo kalbinamas, glaudžiamas, maitinamas.</p> <p>Pats ieško nusiramimo: apsikabina minkštą žaislą arba čiulpia čiulptuką, šaukia suaugusįjį, ropščiasi ant kelių.</p> <p>Pradedą valdyti savo emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius.</p>	<p>Pavargęs pats migdysis, niūniuos. Reaguos į suaugusiojo veido išraišką balso tembrą.</p> <p>Pats pasirinks žaislus, draugą žaidimui. Ramiai sutiks eiti miegoti.</p> <p>Sakys „Aš pats“, kai suaugęs norės jam padėti.</p>
3-asis žingsnis	<p>Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais.</p> <p>Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos.</p> <p>Geriau valdo savo emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius.</p> <p>Žaisdamas kalba su savimi, nes kalba padeda sutelkti dėmesį, kontroliuoti savo elgesį.</p> <p>Išbando įvairius konfliktų sprendimo ar savo interesų gynimo būdus (rėkia, neduoda žaislo, pasako suaugusiajam ir kt.).</p> <p>Bando laikytis suaugusiojo prašymų ir susitarimų.</p>	<p>Pats pasirinks žaislus, draugą žaidimui. Ramiai sutiks eiti miegoti.</p> <p>Sakys „Aš pats“, kai suaugęs norės jam padėti.</p>
4-asis žingsnis	<p>Nusiramina, kalbėdamas apie tai, kas jį įskaudino, ir girdėdamas suaugusiojo komentarus.</p> <p>Pradedą valdyti savo emocijų raiškos intensyvumą priklausomai nuo situacijos (pvz., ramioje aplinkoje džiaugsmą reiškia santūriau).</p> <p>Paklaustas ramioje situacijoje pasako galimas savo ar kito</p>	<p>Tarsis dėl taisyklių, jų laikymosi.</p> <p>Drauge su kitais kurs meninius projektus, bendrus darbelius.</p>

	<p>asmens netinkamo elgesio pasekmes.</p> <p>Nuolat primenant ir sekdamas suaugusiojo bei kitų vaikų pavyzdžiu laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių.</p> <p>Žaisdamas stengiasi laikytis žaidimo taisyklių.</p>	<p>Žais vaidmenų žaidimus, inscenizuos.</p> <p>Modeliuos konfliktines, nesaugias, rizikingas situacijas, ieškos tinkamų išeičių.</p> <p>Tvarkysis žaislus, daiktus.</p> <p>Pagal budėjimo grafiką talkins grupėje.</p>
5-asis žingsnis	<p>Nusiramina, atsipalaiduoja, klausydamasis ramios muzikos, pabuvęs vienas, kalbėdamasis su kitais.</p> <p>Vis dažniau jausmus išreiškia mimika ir žodžiais, o ne veiksmais.</p> <p>Ramioje situacijoje sugalvoja kelis konflikto sprendimo būdus, numato jų taikymo pasekmes.</p> <p>Retkarčiais primenamas laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių.</p> <p>Pats primena kitiems tinkamo elgesio taisykles ir bando jų laikytis be suaugusiųjų priežiūros.</p>	
6-asis žingsnis	<p>Taiko įvairesnius nusiramavimo, atsipalaidavimo būdus.</p> <p>Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio jį provokuojančiose situacijose, ieško taikių išeičių, kad neskaudintų kitų.</p> <p>Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį.</p> <p>Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi.</p> <p>Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.</p>	
7-asis žingsnis	<p>Pažengusiems</p> <p>Susijaudinęs, išsigandęs, sutrikęs bando nusiraminti ir ieškoti pagalbos.</p> <p>Taiko kelis skirtingus kitiems priimtinius emocijų ir jausmų reiškimo būdus.</p> <p>Numato, kaip jaustųsi pats ar kitas asmuo įvairiose situacijose.</p> <p>Supranta, kad skirtingose vietose yra kitokia tvarka, kitos taisyklės, linkęs jas suprasti ir jų laikytis.</p>	

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį.

Ugdymo gairės

Bandyti atpažinti vaikų poreikių raiškos ženklus. Nustatyti vaikui ir jo veiklai būtinus apribojimus ir nuosekliai jų laikysis.

Sudaryti sąlygas, padrasinti vaikus laisvai išreikšti savo emocijas. Padėti vaikams nusiraminti. Parodyti kaip reikia elgtis įvairiose situacijose.

Taikyti kiekvienam vaikui priimtina dienos ritmą ir nusiramavimo būdus.

Kalbėtis, vartyti knygeles, korteles, žaisti situacinius žaidimus, aptarti įvairias nuotaikų situacijas.

Dainuoti skirtingų nuotaikų daineles.

Žaisti vaidmenų žaidimus, žaidimus su taisyklėmis, situacijų žaidimus.

Kartu su vaikais nustatyti paprastas kasdienes elgesio grupėje taisykles, nustatyti ribas.

Skatinti vaikus savarankiškai spręsti problemas, ieškoti išeičių.

Pastebėti vaiko pastangas, pagirti, skatinti vaiką.

Būti vaikui pavyzdžiu, kaip reikia reaguoti į kito vaiko emocijas.

Metodai ir priemonės

Pokalbiai, diskusijos apie sveikatą, gerą savijautą ir t.t. Tarptautinio projekto „Zipio draugai“ integravimas į ugdymo procesą.

Pratinimas kalbėti ir išklaudyti.

Tinkamo elgesio probleminėse situacijose aptarimai.

Kasdienėje veikloje, žaidimų metu, įvairių užsiėmimų metu, vaikai skatinami gerai jaustis, drąsiai save išreikšti įvairiausiomis raiškos priemonėmis, aiškiai išdėstyti savo nuomonę, išklaudyti kito norus ir nuomonę ir jos paisyti.

Savo pavyzdžiu pratinami ieškoti kompromiso susidariusioje situacijoje.
 Organizuoti ugdomuosius žaidimus.
 Atsipalaidavimo valandėlės.
 Terapija įvairiomis meno priemonėmis.

Pasiekimų sritis: Savivoka ir savigarba

Esminis gebėjimas: *Supranta savo asmens tapatumą („aš esu, buvau, būsiu“), pasako, kad yra berniukas / mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.*

1-asis žingsnis	<p>Reaguoja į pasakytą savo vardą. Pradedą jausti savo kūno buvimą – apžiūrinėja, tyrinėja savo rankas, kojas, stebi jų judėjimą. Apžiūrinėja, liečia kitą vaiką, tyrinėja jo kūną. Jaučiasi svarbus kitiems – šypsosi, krykštuoja, kai aplinkiniai maloniai bendrauja su juo.</p>	<p>Išgirdęs savo vardą, suklus, pasuks galvą, atsisuks. Žais su savo rankom, suners jas, plos katučių. Lies, glostys, apkabins kitus. Nusišypsos artimam žmogui, ties rankytes. Apžiūrinės save veidrodyje, neseniai darytose nuotraukose. Pastebės ir tyrinės drabužius ant savo kūno. Priėjęs parodys suaugusiajam, ko išmoko. Pieš save. Parodys ir įvardins kūno dalis.</p>
2-asis žingsnis	<p>Turi savo kūno išorės vaizdinius – atpažįsta save neseniai darytose nuotraukose, savo atvaizdą veidrodyje, pavadina kelias kūno dalis. Supranta, ką ir kaip gali padaryti pats, išreiškia savo norus, pyksta, kai suaugusysis neleidžia to daryti. Džiaugiasi didėjančiomis savo galimybėmis judėti, atlikti veiksmus, kalbėti, tikisi juo besirūpinančio suaugusiojo pritarimo, palaikymo, pagyrimo. Supranta, ką ir kaip gali padaryti pats, išreiškia savo norus, pyksta, kai suaugusysis prašo to nedaryti.</p>	
3-asis žingsnis	<p>Kalba pirmuoju asmeniu: „aš noriu“, „mano“. Savo „aš“ sieja su savo veikla ir daiktų turėjimu – pasako, ką daro, ką turi. Pasako, kas jis yra – berniukas ar mergaitė, atskiria berniukus nuo mergaičių, pavadina 5–6 kūno dalis. Didžiuojasi tuo, ką turi ir ką gali daryti, tikisi, kad juo besirūpinantys suaugusieji ir kiti vaikai jį mėgsta ir priima.</p>	
4-asis žingsnis	<p>Supranta, kad turi nuo kitų atskirą savo norų, ketinimų, jausmų pasaulį. Pasako, kaip jaučiasi, ko nori jis pats ir kaip jaučiasi, ko nori kitas asmuo. Supranta, kad suaugęs žmogus negalėjo matyti to, ką jis matė, ką darė arba kas atsitiko, jeigu nebuvo kartu (tėvams pasakoja, ką veikė darželyje ir kt.). Mano, kad yra geras, todėl kiti jį mėgsta, palankiai vertina.</p>	<p>Pasakos apie save, savo pomėgius, būdo bruožus, gabumus. Aiškinsis, kuo vieni žmonės skiriasi nuo kitų, nusakys skirtumus: amžiaus, lyties, kūno sandaros. Matuos savo ūgį, sversis, darys pėdų, delnų atspaudus. Sužinos, kad žmonės būna įvairių tautybių, kalba kita kalba, laikosi kitų tradicijų.</p>
5-asis žingsnis	<p>Supranta, kad jis buvo, yra ir visada bus tas pats asmuo: atpažįsta save kūdikystės nuotraukose, apibūdina savo išvaizdą, teisingai pasako, kad suaugęs bus vyras (moteris), tėvelis (mamytė) Jaučiasi esąs šeimos, vaikų grupės narys, kalba apie šeimą, draugus. Savęs vertinimas nepastovus, priklauso nuo tuo metu išsakyto suaugusiojo vertinimo, siekia kitų dėmesio, palankių vertinimų.</p>	

6-asis žingsnis	<p>Vis geriau suvokia savo norus, jausmus, savybes, gebėjimus, šeimą, bendruomenę, Tėvynę.</p> <p>Ima suvokti save, kaip galintį daryti įtaką kitam (pralinksminti, padėti ir kt.) ir atsakingai pasirinkti (ką veikti, kaip elgtis, aktyviai dalyvauti priimant su jo gyvenimu ir veikla susijusius sprendimus ar kt.).</p> <p>Juokiasi iš savo klaidų ar mažų nelaimių, jeigu jos nesukėlė rimtų pasekmių.</p> <p>Save apibūdina, nusakydamas fizines ir elgesio savybes, priklausymą šeimai, grupei, gali pasakyti savo tautybę.</p> <p>Save ir savo gebėjimus vertina teigiamai.</p> <p>Stebi ir atpažįsta kitų palankumo ir nepalankumo jam ženklus (pasakytus žodžius, kvietimą žaisti kartu ir kt.).</p>	<p>Kalbės apie vardus, jų kilmę, reikšmę.</p> <p>Tyrinės save veidrodyje, aptars nuotaiką, išraišką.</p> <p>Bandys suprasti savo kūno ypatumus, išbandys galimybes.</p> <p>Apžiūrės rentgeno nuotraukas. Žais su šešėliais, tyrinės savo kūną.</p> <p>Apibrėš savo siluetą.</p> <p>Pieš savo, savo šeimos narių portretus.</p> <p>Samprotaus apie praeitį, dabartį, ateitį.</p>
7-asis žingsnis	<p>Pažengusiems</p> <p>Pasitiki savimi ir savo gebėjimais.</p> <p>Supranta savo augimą, pasako, kaip atrodo, kuo domisi, ką veikia.</p> <p>Jaučiasi esąs savo šeimos, grupės narys, priskiria save giminei, gimtinei,</p> <p>Ima suprasti, ką jis pats gali padaryti, pakeisti, o kas nuo jo norų ir pastangų nepriklauso.</p> <p>Mokosi saugoti savo privatumą, siekia kitų palankumo, yra tolerantiškas kitokiam (kalbančiam kita kalba, kitokios išvaizdos vaikui ir kt.).</p>	

Vertybinių nuostatų. Save vertina teigiamai.

Ugdymo gairės

Laikytis pastovaus dienos ritmo ir ritualų. Sudaryti vaikui pasirinkimo situacijas.

Diskutuoti, aptarinėti, kalbėtis kas vaikui patinka ir nepatinka.

Skatinti į žaidimą priimti mažiau populiarius vaikus.

Stebėti, ar neatsirado nepakankamo savęs vertinimo ženklų.

Žaisti lietuvių liaudies žaidimus, žaidinimus, dainuoti daineles.

Skirti individualaus dėmesio kiekvienam vaikui, domėtis jo veikla, paskatinti, pagirti.

Dažnai kalbėtis su vaikais apie šeimą; dabartį, praeitį, ateitį; kas yra gerai, o kas blogai.

Vaikui girdint pakomentuoti ir pasidžiaugti vaiko pasiekimais tėvams.

Leisti vaikui vis daugiau rinktis pačiam, nepažeidžiant savo ir kitų saugumo bei nustatytų elgesio taisyklių.

Skatinti pokalbius, diskusijas apie fizines savybes, pomėgius, elgesio savybes, šeimą, grupę, Tėvynę.

Organizuoti šeimos dienas.

Metodai ir priemonės

Tarptautinio projekto „Žipio draugai“ integravimas į ugdymo procesą.

Organizuoti pokalbius, diskusijas, stebėjimus, savęs pažinimo valandėles.

Bendravimas ryto, popietės rato metu.

Organizuoti „atsipalaidavimo“, „išsidūkimo“, „džiaugsmo“ minutes.

Pasiūlyti sustoti, pamąstyti, susivokti situacijoje.

Pasiekimų sritis: Santykiai su suaugusiais

Esminis gebėjimas: *Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir*

neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.

1-asis žingsnis	<p>Verkia atsiskirdamas nuo tėvų, tačiau padedamas pedagogo pamažu nurimsta ir išitraukia į veiklą.</p> <p>Atpažįsta juo besirūpinantį suaugusįjį, džiaugiasi jį pamatęs, atsako jam kalbinamas, žaidinamas, siekia būti greta.</p>	<p>Atsiskirdamas nuo tėvų, paimtas ant rankų nusiramins, susidomės jam rodomais žaislais. Kalbinamas šypsosis, ties rankas. Ženkla rodys norą būti ir veikti kartu. Nusiramins glaudžiamas / glausdamasis, turėdamas įdomių žaislų, išitraukdamas į veiklą. Bijos eiti kitą patalpą, bet vedamas už rankos eis. Išprašys iš suaugusiojo, ko nori (panešioti, paskaityti ir kt.). Dažniau kartos „Aš pats“. Pradės žaisti drauge, žaidime pasiskirstys vaidmenimis.</p>
2-asis žingsnis	<p>Sunkiai atsiskiria nuo mamos, tėčio ar globėjo.</p> <p>Akivaizdžiai parodo prierašumą prie juo besirūpinančio suaugusiojo. Mėgsta žaisti kartu su juo, stebi ir mėgdžioja jo žodžius, veiksmus.</p> <p>Prieš ką nors darydamas pažiūri į suaugusiojo veidą, laukdamas pritarimo ar nepritarimo ženklų, atpažįsta suaugusiojo emocijas, jausmus.</p> <p>Dažniausiai vykdo jam suprantamus suaugusiojo prašymus, kreipiasi į jį pagalbos. Bijo nepažįstamų žmonių, nežinomos aplinkos, neįprastų žaislų.</p>	
3-asis žingsnis	<p>Lengviau nei antraisiais metais atsiskiria nuo tėvų.</p> <p>Drąsiai veikia, rizikuoja, išbando ką nors nauja, kai šalia yra juo besirūpinantis suaugusysis. Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas.</p> <p>Nori veikti savarankiškai ir tikisi suaugusiojo palaikymo, pagyrimo.</p> <p>Ne visada priima suaugusiojo pagalbą, kartais užsispiria.</p> <p>Ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai auklėtojas yra šalia jo arba matomas netoliese.</p>	
4-asis žingsnis	<p>Lengvai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų. Grupėje jaučiasi saugus, rodo pasitikėjimą grupės auklėtojais, supranta jų jausmus, bendradarbiauja su jais: guodžiasi, kalbasi, klausia, tariasi. Paklaustas suaugusiajam pasako savo nuomonę.</p> <p>Dažniausiai stengiasi laikytis suaugusiųjų nustatytos tvarkos, priima jų pagalbą, pasiūlymus bei vykdo individualiai pasakytus prašymus.</p> <p>Mėgsta ką nors daryti kartu su suaugusiuoju.</p> <p>Kalbasi, ką nors veikia su nepažįstamai žmonėmis, kai auklėtojas yra šalia jo arba matomas netoliese.</p>	<p>Pasakos apie savo šeimą. Žais siužetinius žaidimus, vaizduos suaugusį. Išsakys savo norus, sumanymus idėjas. Aiškinsis, kuo naudingos elgesio taisyklės, kaip tinkamai bendrauti su artimais, mažai pažįstamais ir svetimais žmonėmis. Kartu su suaugusiuoju</p>
5-asis žingsnis	<p>Rodo, prašo, siūlo, aiškina, nurodinėja, įtraukdamas suaugusįjį į savo žaidimus, bendrą veiklą, pokalbius apie savijautą ir elgesį. Priima su veikla susijusius suaugusiojo pasiūlymus.</p> <p>Tikrina suaugusiojo išsakytas leistino elgesio ribas – atsiklausia, derasi, pasako, kaip pasielgė kitas, ir laukia komentarų.</p> <p>Dažniausiai laikosi sutartų taisyklių, suaugusiojo prašymų, pasiūlymų, tačiau stipriai supykęs, išsigandęs, susijaudinęs gali priešintis suaugusiajam.</p> <p>Drąsiai bendrauja su mažiau pažįstamais ar nepažįstamais žmonėmis grupėje, salėje ar įstaigos kieme.</p>	
6	<p>Nusiteikęs geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti su</p>	

	<p>suaugusiaisiais.</p> <p>Tariasi, diskutuoja su jais dėl dienotvarkės ir elgesio taisyklių, teikia pasiūlymus, stengiasi laikytis susitarimų, nors kartais su suaugusiuoju bendrauja priešišškai.</p> <p>Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei suaugusiojo nuomonę.</p> <p>Paprašytas paaiškina, kodėl negalima bendrauti su nepažįstamais žmonėmis, kai šalia nėra juo besirūpinančio suaugusiojo.</p> <p>Žino, į ką galima kreiptis pagalbos pasimetus, nutikus nelaimei.</p>	<p>dalyvaus įvairioje veikloje, bendraus, diskutuos.</p> <p>Kartu su suaugusiuoju keliaus į išvykas, ekskursijas.</p>
7-asis žingsnis	<p>Pažengusiems</p> <p>Geranoriškai ir pagarbiai bendrauja ir bendradarbiauja su suaugusiaisiais.</p> <p>Pasitiki pedagogais, artimaisiais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi.</p> <p>Patys pasiūlo suaugusiesiems įdomią bendrą veiklą, išsako savo nuomonę, siekia susitarimų, prašo pagalbos.</p> <p>Domisi suaugusiojo jausmais ir savijauta, užjaučia, pagaili, siūlo savo pagalbą.</p> <p>Žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais.</p>	
<p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais.</p>		
<p>Ugdymo gairės</p> <p>Skatinti vaikų savarankiškumą, pritarti iniciatyvai bei padėti, kai vaikui reikalinga suaugusiojo pagalba.</p> <p>Žaisti kartu su vaikais, pasiūlyti vaikams veiklos, per kurią reikėtų kalbėti apie šeimą.</p> <p>Parinkti tinkamus bendravimo su vaikais būdus - duoti rinktis, skatinti, drąsinti, palaikyti jų sumanymus.</p> <p>Sudaryti galimybes išsakyti savo nuomonę visais aktualiais gyvenimo grupėje klausimais. Padėti išmokti būdų, kaip pasakyti savo nuomonę neįžeidžiant kitų.</p> <p>Būti tinkamo elgesio modeliu vaikams. Kalbėti su jais apie tinkamą bendravimą su tėvais, broliais ir seserimis, seneliais. Padėti vaikams keisti netinkamus bendravimo su suaugusiaisiais būdus, siekiant geranoriškai bendrauti. Aiškinti bendravimo su nepažįstamais žmonėmis taisykles ir galimus pavojus.</p> <p>Kviesti tėvelius ir kitus suaugusiuosius dalyvauti vaikų ugdymo procese, organizuoti šeimos dienas, vakarones, šventes. Skatinti vaikus bendrauti su grupės svečiais.</p>		
<p>Metodai ir priemonės</p> <p>Pokalbiai, diskusijos, žaidimai.</p> <p>Ugdyti savo pavyzdžiu, skiepyti supratimą, užuojautą, norą padėti.</p> <p>Bendrų projektų su vaikais, pedagogais, tėvais ir kitais specialistais organizavimas, kurių metu, skiepyti pagarbą darbui, pozityvų požiūrį į mus supančius žmones, kitaip atrodančius bei mąstančius.</p>		
<p>Pasiekimų sritis: Santykiai su bendraamžiais</p>		
<p>Esminis gebėjimas: <i>Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalijasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</i></p>		

1-asis žingsnis	Patinka stebėti kitus kūdikius, mėgdžioti juos	Nusišypsos ar pravirks, žiūrėdamas į kitą. Norės to, ką turi kitas. Žiūrės kitam vaikui į akis, nusišypsos. Skatinamas žais greta. Mėgdžios kito vaiko veiksmus; ties žaislą kitam, bet ne visada atiduos. Įsitrauks į bendro žaidimo epizodus. Dažniau žais šalia grupės draugų.
2-asis žingsnis	Mėgsta žaisti greta kitų. Gali duoti žaislą kitam, gali atimti ar suduoti.	
3-asis žingsnis	Žaidžia greta, trumpam ištraukia į kito vaiko žaidimą. Bendruoja mimika, judesiais, veiksmais. Audringai reiškia teises į savo daiktus. Atsiranda simpatija kitam vaikui.	
4-asis žingsnis	Kartu su bendraamžiais žaidžia bendrus žaidimus (kviečia žaisti, priima, prašosi priimamas į žaidimą). Žaisdamas mėgdžioja kitus vaikus, supranta jų norus, stengiasi suprasti kita kalba nei jis kalbančio vaiko sumanymus. Tariasi dėl vaidmenų, siužeto, žaislų. Padedamas suaugusiojo, palaukia savo eilės, dalijasi žaislais, priima kompromisinį pasiūlymą. Gali turėti vieną ar kelis nenuolatinius žaidimų partnerius. Su jais lengvai susipyksta ir susitaiko.	Pratinsis paprašyti, susitarti, palaukti savo eilės. Laikysis taisyklių, susitarimų. Ieškos išeičių konfliktinėse situacijose. Aptars tinkamus poelgius bei santykius su kitais. Aiškinsis, kas yra gerai, o kas blogai. Kalbės apie draugų pomėgius, būdo bruožus, apibūdins santykius su jais. Kartu su bendraamžiais žais, kurs, rengs bendrus projektus
5-asis žingsnis	Sėkmingai ištraukia į vaikų grupę ir nuolat kartu žaidžia. Geranoriškai veikia kartu su kitais, siūlydamas sumanymą ar priimdamas kitų sumanymą, fantazuodamas. Tikslingai atsineša žaislą iš namų bendram žaidimui sužaidimo draugu. Paprašius kitam vaikui, duoda pažaisti savo žaislu arba žaidžia juo paeiliui. Noriai žaidžia su vaikais iš kitos kultūrinės ar socialinės aplinkos, natūraliai priima vaikų skirtumus. Gali padėti kitam vaikui. Pats randa nesutarimo, konflikto sprendimo būdą arba prašo suaugusiojo pagalbos. Gali turėti draugą arba kelis kurį laiką nesikeičiančius žaidimų partnerius.	
6-asis žingsnis	Rodo iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais, palaikyti su jais gerus santykius, domisi skirtumais tarp vaikų ir juos toleruoja. Taikiai diskutuoja, tariasi, derasi su kitais vaikais dėl žaidimų sumanymų ir veiklos. Dalijasi žaislais ir kovoja už kitų teisę žaisti paeiliui. Siekdamas rasti kompromisą, ištraukia į derybų procesą. Supranta, kad grupė vaikų, norėdama veikti sutartinai, turi susitarti dėl visiems priimtino elgesio. Supranta, koks elgesys yra geras ar blogas ir kodėl. Suvokia savo veiksmų pasekmes sau ir kitiems. Turi draugą arba kelis nuolatinius žaidimų partnerius. Palaiko ilgalaikę draugystę mažiausiai su vienu vaiku.	

7-asis žingsnis	<p>Pažengusiems</p> <p>Nusiteikęs susipažinti, susidraugauti, geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.</p> <p>Supranta, kas yra gerai, kas blogai, stengiasi elgtis pagal savą gero elgesio supratimą.</p> <p>Draugauja bent su vienu vaiku, palankiai, mandagiai, tolerantiškai bendrauja ir bendradarbiauja su visais, supranta kitų norus, derina veiksmus.</p> <p>Supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</p> <p>Pastebi ir priima kitų draugiškumo, palankumo ženklus, gerbia kitus vaikus, išklauso jų nuomonę, iš jų mokosi.</p>	
<p>Vertybinių nuostatų. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.</p>		
<p>Ugdymo gairės</p> <p>Skatinti vaikus žaisti greta, paskatinti būti geranoriškiems vienas kitam, dalintis žaislais. Žaisti bendrus žaidimus.</p> <p>Komentuoti priimtinius ir nepriimtinius vaiko veiksmus, primenant elgesio taisykles. Įvairiose situacijose atkreipti vaiko dėmesį į jo veiksmų pasekmes kitiems.</p> <p>Kartu su vaikais kurti taisykles ir skatinti jų laikytis.</p> <p>Padėti vaikams spręsti problemas, konfliktus, skatinti ieškoti kompromiso, tinkančio visoms pusėms.</p> <p>Stebėti, ar nėra grupėje vaikų, kurių kiti nepriima į bendrus žaidimus ir išsiaiškinus to priežastis, padėti jiems įsitraukti į žaidimus.</p> <p>Skatinti ir palaikyti vaikų draugystes. Kalbėti su vaikais apie draugus ir draugystę.</p>		
<p>Metodai ir priemonės</p> <p>Pokalbiai, diskusijos, žaidimai.</p> <p>Bendravimas ryto, popietės rate, bendravimo valandėlės.</p> <p>Bendra veikla, per žaidimą, įvairių projektų metu skiepyti poreikį išreikšti save, suprasti, kuo esu naudingas, kitoks, išskirtinis ir, tuo pačiu – esu tos pačios „komandos“ narys.</p> <p>Vaidmenų žaidimai.</p> <p>Organizuoti pokalbius, diskusijas, stebėjimus, Organizuoti savaites: „Padėk draugui“, „Kuo aš naudingas savo šaliai“, „Nusišypsok!“, „Gerumo misija“ ir kt.</p>		
<p>Pasiekimų sritis: Iniciatyvumas ir atkaklumas</p>		
<p>Esminis gebėjimas: <i>Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusiųjų pagalbą, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.</i></p>		
1-asis žingsnis	<p>Pats juda (šliaužia, ropoja, eina) jį sudominusių žaislų, daiktų link.</p> <p>Trumpam sutelkia žvilgsnį, seka judantį daiktą akimis, klausosi, atlieka tikslingus judesius, veiksmus su daiktais.</p> <p>Šypsodamasis, žvelgdamas į akis, čiauškėdamas, duodamas žaislą kitam skatina su juo žaisti; išreiškdamas norus parodo „taip“ arba „ne“.</p>	<p>Šliauš, ropos, eis. Seks akimis judantį daiktą. Išreikš norus, parodydamas „taip“ arba „ne“.</p> <p>Bandys užsegti / atsegti, šukuos lėlę, stebės žaidžiantį draugą, statys bokštelius. Nesulaukęs pagalbos, rody nepasitenkinimą.</p> <p>Dėlios dėlionės,</p>
2-asis žingsnis	<p>Pats pasirenka daiktus, su jais žaidžia, daug kartų atkakliai bando atlikti naują veiksmą, kartoja tai, kas pavyko.</p> <p>Judesį, veiksmą ar garsą gali pakartoti tuoj pat, po kelių valandų, dienų, todėl savarankiškai modeliuoja kelis judesius ar veiksmus į vieną seką.</p> <p>Trumpam atitraukus</p>	

	dėmesį vėl sugrįžta prie ankstesnės veiklos. Pats noriai mokosi iš tų, su kuriais jaučiasi saugus. Veiksmiais ir atskirais žodžiais reiškia norus, veda suaugusįjį prie dominančių daiktų. Protestuoja, reiškia nepasitenkinimą, negalėdamas įveikti kliūties.	konstruos, statys. Pats žais sensorinius žaidimus. Išbandys įvairius judančius daiktus.
3-asis žingsnis	Nuolat energingai žaidžia, ką nors veikia, laisvai juda erdvėje, pats keičia veiklą, pasirenka vieną iš kelių daiktų, sugalvoja būdus, kaip pasiekti neprieinamą norimą daiktą. Mėgsta išbandyti suaugusiojo pasiūlytus naujus žaislus, žaidimus, neįprastą veiklą. Ekspresyviai reiškia savo norus, sako „ne“.	
4-asis žingsnis	Dažniausiai pats pasirenka ir kurį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais. Kviečiant, sudominant įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą jam, vaikų grupei ar visai vaikų grupei. Susidūręs su kliūtimi arba nesėkme, bando ką nors daryti kitaip arba laukia suaugusiojo pagalbos. Siekia savarankiškumo, bet vis dar laukia suaugusiųjų paskatinimo, padrąsinimo.	
5-asis žingsnis	Pats pasirenka ir ilgesnį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais. Lengviau pereina nuo paties pasirinktos veiklos prie suaugusiojo jam, vaikų grupei, visai vaikų grupei pasiūlytos veiklos. Suaugusiojo pasiūlytą veiklą atlieka susitelkęs, išradingai, savaip, savarankiškai. Ilgesnį laiką pats bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepavykus kreipiasi pagalbos į suaugusįjį.	Pats pasirinks, susikurs norimą veiklą, įsitrauks į suaugusiojo pasiūlytą. Plėtos savo, draugų ar suaugusiųjų pasiūlytas idėjas, jas atliks savaip. Bandys, eksperimentuos, išbandys savo galimybes. Pratinsis pabaigti pradėtus darbus.
6-asis žingsnis	Turiningai plėtoja paties pasirinktą veiklą, ją tęsia po dienos miego, kitą dieną, kelias dienas. Susidomėjęs ilgesniam laikui įsitraukia į suaugusiojo jam, vaikų grupei, visai vaikų grupei pasiūlytą veiklą, siūlo vaikams ir suaugusiajam įsitraukti į jo paties sugalvotą veiklą. Savarankiškai bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepasisėkus bando įtraukti bendraamžius ir tik po to kreipiasi į suaugusįjį.	
7-asis žingsnis	Pažengusiems Nusiteikęs pradėti, siūlyti naują veiklą, ją užbaigti, užmegzti naują draugystę, naują kontaktą su suaugusiais. Savo iniciatyva pagal savo pomėgius, interesus pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia, ją plėtoja. Nuo pradžios iki pabaigos gali atlikti ir nepatrauklią veiklą. Palankiai priima iššūkius, bando pats įveikti kliūtis. Kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.	

Vertybinių nuostatų. Didžiuojasi savimi ir augančiais savo gebėjimais.

Ugdymo gairės

Pastebėti vaiko rodomą iniciatyvą ir ją palaikyti.

Priimti vaiko siūlomus žaidimus.

Nuolat turtinti ir keisti edukacines aplinkas.

Neskubėti padėti vaikui, jam mokantis naujų dalykų – pabūti greta.

Leisti pačiam ieškoti problemų sprendimo būdų.

Pedagogui veikti taip, kad jį galėtų stebėti ir mėgdžioti vaikai, mokydamiesi naujų dalykų.

Diskusijų, pokalbių ir įvairios veiklos dienos bėgyje metu, neišleisti vaikų iš akių, jei reikia –

paskatinti.

Metodai ir priemonės

Pokalbiai, diskusijos.

Smulkiajai motorikai skirti žaidimai, dėmesio ir atkaklumo reikalaujantys žaidimai, sensoriniai žaidimai.

Įvairios veiklos bei užduotys, reikalaujančios kruopštumo, susikaupimo.

Pasiekimų sritis: Problemų sprendimas

Esminis gebėjimas: *Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.*

1-asis žingsnis	Pakartoja nepasisekusį veiksma, jį keičia, kad pasiektų laukiamą rezultatą. Mimika, gestais ir žodžiais parodo, kad susidūrė su kliūtimi, tikėdamasis suaugusiojo ar vyresnio vaiko pagalbos.	Bandys užlįsti, sprausis. Bandys sudėlioti korteles, žaislus į jiems skirtas vietas. Bandys autis. Statys, griaus ir vėl statys. Konstruos, keis vietomis detales. Mes ir gaudys kamuolį.
2-asis žingsnis	Susidūręs su sudėtinga veikla, kliūtimi, išbando jau žinomus veikimo būdus. Stebi, kaip panašioje situacijoje elgiasi kiti ir išbando jų naudojamus būdus. Nepavykus įveikti kliūtis, meta veiklą arba laukia pagalbos.	
3-asis žingsnis	Drąsiai imasi sudėtingos veiklos, atkakliai, keisdamas veikimo būdus bando ją atlikti pats, stebi savo veiksmų pasekmes. Nepavykus įveikti sudėtingos veiklos ar kliūtis, prašo pagalbos arba meta veiklą.	
4-asis žingsnis	Supranta, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema. Nori ją įveikti, išbando paties taikytus, stebėtus ar naujai sugalvotus veikimo būdus. Stebi savo veiksmų pasekmes, supranta, kada pavyko įveikti sunkumus. Nepasisekus prašo suaugusiojo pagalbos.	Komentuos vaikų taikytus problemų sprendimo būdus ir jų pasekmes. Prisimins, pasakos, kokius problemos sprendimo būdus taikė anksčiau. Tarsis su kitais vaikais, suaugusiais, apmąstys svarbiausius problemų sprendimo etapus. Bandys, eksperimentuos. Klausys skaitomų kūrinių apie įvairius žmonių ketinimus,
5-asis žingsnis	Retsykiais pats ieško sunkumų, kliūčių, aktyviai bando įveikti sutiktus sunkumus. Ieško tinkamų sprendimų, tariasi su kitais, mokosi iš nepavykusių veiksmų, poelgių. Nepasisekus samprotauja, ką galima daryti toliau, kitaip arba prašo suaugusiojo pagalbos.	
6-asis žingsnis	Atpažįsta, su koku sunkumu ar problema susidūrė. Ieško tinkamų sprendimų, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes, tariasi su kitais ir atsižvelgia į jų nuomonę, siūlo ir priima pagalbą, mokosi iš savo ir kitų klaidų.	

	Nepasisekus bando kelis kartus, ieškodamas vis kitos išeities, arba prašo kito vaiko ar suaugusiojo pagalbos.	poelgius ir jų pasekmes. Atsakinės į atvirus klausimus.
7-asis žingsnis	Pažengusiems Sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus ar problemas priima natūraliai, nusiteikęs juos įveikti. Ieškodamas, kaip susidoroti su sudėtinga veikla, kliūtimi ar problema, samprotauja apie sprendimus, jų pasekmes, pasirenka tinkamiausią. Tariasi su kitais, drauge ieško išeities, siūlo ir priima pagalbą. Supranta ir pasako, ar problemą gali įveikti pats kartu su kitais vaikais, ar būtina suaugusiojo pagalba.	

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniams iššūkiams bei sunkumams įveikti.

Ugdymo gairės

Padrąsinti vaiką savarankiškai bandyti įveikti iššūkį ar problemą, patarti, pagirti pasisekus.
Komentuoti tiek auklėtojos, tiek vaiko veiksmų pasekmes bei taikytus problemų sprendimo būdus ir jų pasekmes, kad vaikai geriau suprastų, kodėl pavyko įveikti kliūtį.
Uždavinėti vaikams atvirus klausimus.
Skatinti vaikus imtis šiek tiek sudėtingesnės veiklos, padėti įveikti kliūtį ar sunkumą, sustiprinant pasitikėjimą savimi.
Pateikti kelis sprendimo būdus, kad vaikas pasirinktų vieną iš jų.
Siūlyti vaikams probleminių užduočių, kurias įveikti turėtų jie patys.

Metodai ir priemonės

Diskusijos, minčių lietus, pokalbiai apie problemas iškilusias įvairiose veiklose.
Organizuoti socialinius žaidimus: vaidmenų, sociodramas, situacijų modeliavimo žaidimus.
Organizuoti išvykas, susitikimus, šventes.
Supažindinti su įvairiomis tarnybomis, įstaigomis, profesijomis, lankytis tėvų darbovietėse, muziejuose, parodose, spektakliuose, koncertuose ir kt.
Žaisti vaidmenų žaidimus
Pokalbiai, diskusijos.

KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

Pasiekimų sritis: Sakytinė kalba

Esminis gebėjimas: Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiaisiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreiškdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.

Žingsniai	Vaikų pasiekimai	Vaikų veiksena

1-asis žingsnis	<p>Klausymas Įdėmiai klausosi suaugusiojo. Skiria griežtą ir malonų kalbinančio suaugusiojo toną. Supranta elementarius kalbinančiojo klausimus ir prašymus. Atpažįsta artimiausios aplinkos garsus. Džiaugiasi įvairiais garsais ir ritmais. Supranta savo ir artimųjų vardus, artimiausios aplinkos daiktų ir reiškinų pavadinimus. Supranta veiksmų pavadinimus, geba veiksmais atsakyti į klausimus.</p> <p>Kalbėjimas Komunikavimui vartoja įvairius garsus ir judesius: daug čiauška, kartoja, mėgdžioja jam tariamus garsus ir skiemenis. Vartoja kelis trumpus žodelius objektams, veiksams įvardyti, norams išsakyti, palydėti juos judesiu.</p>	<p>Gestais parodys, kad klausosi ir supranta. Čiauškės/ vartos paprastus garsus. Kartos girdėtus trumpus kūrinėlius, žodžius.</p> <p>Reaguos, atsakys į prašymus, klausimus, kvietimus. Komentuos, pasakos tai ką matė, girdėjo.</p>
2-asis žingsnis	<p>Klausymas Klausosi ir kalba, mimika, gestais reaguoja į suaugusiųjų ir vaikų kalbėjimą. Supranta vaikų ir suaugusiųjų kalbą apie artimiausios aplinkos objektus, reiškinius, santykius, nesudėtingus trumpus tekstus: žaidimus, eilėraštkus, pasakas, pasakojimus, su dienvakarė susijusius paaiškinimus, prašymus, paprastus klausimus. Supranta ir greitai mokosi paprastų naujų žodžių. Išklauso ir supranta du vienas po kito išsakomus prašymus, kvietimus.</p> <p>Kalbėjimas Noriai dalyvauja pokalbiuose. Mėgdžiojimu, žodelių pakartojimais, veiksmais, mimika dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose. Dviejų trijų žodžių sakiniais kalba apie tai, ką mato ir girdi, kas atsitiko, ko nori. Suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus trumpus kūrinėlius.</p>	
3-asis žingsnis	<p>Klausymas Klausosi skaitomų ir pasakojamų kūrinėlių, naujų žodžių. Išklauso, supranta ir reaguoja į kelis vienas paskui kitą sekančius prašymus, siūlymus, patarimus.</p> <p>Kalbėjimas 3–4 žodžių sakiniais kalba ir klausinėja apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus. Pradedą mėgdžioti suaugusiųjų kalbėseną. Sako „ačiū“, „prašau“. Kalba ir klausinėja apie tai, ką matė ir girdėjo, apie aplinkos objektus, jų savybes, įvykius, net jei jų dabar ir nemato. Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, kalba apie juos. Vienu ar keliais žodžiais atsako į elementarius klausimus. Kalba kelių žodžių sakiniais, žodžius derina pagal giminę, skaičių, linksnį. Kartu su suaugusiuoju deklamuoja eilėraštkus, užbaigia žinomas pasakas, eilėraščius.</p>	

4-asis žingsnis	<p>Klausymas Klausosi aplinkinių pokalbių, sekamų, pasakojamų, skaitomų, deklamuojamų kūrinių literatūrine kalba, tarmiškai. Pradedama išklausti, suprasti ir reaguoti į tai, ką jam sako, aiškina suaugusysis ar vaikas. Stengiasi suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus.</p> <p>Kalbėjimas Kalba pats sau, kalba kitam, klausinėja, užkalbina, prašo, pašaukia, kartais laikydamasis elementarių kalbinio etiketo normų. Kalba, pasakoja apie tai, ką jaučia ir jautė, veikia ir veikė. Žaidžia garsais ir žodžiais, kuria naujus žodžius. Kalbėdamas vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius, taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos žodžių garsų. Padedant atpažįsta žodyje kelis atskirus garsus. Deklamuoja trumpus eilėraščius, atkartoja trumpas pasakas ar apsakymus, pridėdamas savo žodžių, pasakojimą palydėdamas gestais ir mimika.</p>	<p>Vartys knygeles, enciklopedijas, žurnalus, laikraščius, foto albumus. Aptars iliustracijas, paveikslus. Apžiūrinės draugų atsineštas nuotraukas, jas aptars. Žiūrės dokumentinius filmus, filmus iš šeimos gyvenimo. Žiūrės ir aptars filmukus. Pasižvalgys internetiniame puslapyje. Klausys tėvų, senelių skaitomos įvairių žanrų literatūros (pasakų, padavimų, istorijų, eilėraščių).</p>
5-asis žingsnis	<p>Klausymas Klausosi įvairaus turinio tekstų (grožinių, publicistinių, enciklopedinių, informacinių), apie aplinką, įvairius įvykius, reiškinius klausosi gyvai, įrašų. Supranta sudėtingesnio turinio tekstus. Supranta, kad į jį kreipiamasi ar kalbama ne gimtąja kalba.</p> <p>Kalbėjimas Natūraliai kitiems kalba apie tai, ką žino, veikia, ko nori, tikisi, nesupratus paaiškina, pakartoja. Kalba, pasakoja apie tai, kas buvo nutikę, įvykę, tai siedami su žmonėmis, tautos gyvenimu, gamtos reiškiniais. Kalbėdamas žiūri į akis. Vartoja įvairių techniką, transporto priemones bei prietaisus įvardijančius žodžius. Pasakoja, kalbasi apie matytus animacinius filmus, televizijos laidas, žaistus kompiuterinius žaidimus. Bando susikalbėti su kitakalbiu vaiku, pakartodamas jo kalbos vieną kitą žodį. Laisvai kalba sudėtiniais sakiniais, žodžius į sakinius jungia laikydamasis perprastų kalbos taisyklių. Vartoja daugumą kalbos dalių (daiktavardžius, veiksmažodžius, būdvardžius,rieveiksnius, prielinksnius ir kt.). Išgirsta pirmą ir paskutinį garsą jo paties, tėvų, draugų vardažodžiuose, trumpuose žodžiuose. Seka girdėtas ir savo sukurtas pasakas, kuria įvairias istorijas, eilėraštkus, inscenizuoja. Deklamuoja skaitomų pasakų eiliuotus intarpus.</p>	<p>Klausys lietuvių kalbos tarmių įrašų. Klausys įrašų kitomis kalbomis. Klausys smulkiosios tautosakos įrašų, paukščių pamėgdžiojimų, gamtos garsų, juos kartos. Klausys aplinkos garsų, stengsis juos atpažinti, atkartoti. Seks girdėtas pasakas, deklamuos, mėgdžios, pasakos pagal paveikslėlius. Žais stalo, didaktinius, judriuosius, siužetinius žaidimus, žaidimus su taisyklėmis. Kurs ir žais kūrybinius žaidimus, inscenizuos. Žais, balso lavinimo, kvėpavimo žaidimus. Žais klausimų-atsakymų, rimavimo</p>
6-asis žingsnis	<p>Klausymas Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų, įvairių stilių tekstų, mįslių, erzinimų, pajuokavimų bendrine kalba ir tarme. Supranta knygelės, pasakojimo, pokalbio turinį, įvykių eigą, pajuokavimus, dviprasmybes, frazeologizmus, perkeltinę žodžių prasmę. Supranta artimiausioje aplinkoje vartojamus kitos kalbos</p>	<p>reikalaujančius žaidimus. Dalinsis savo patirtimi, įspūdžiais. Kalbės, diskutuos, klausys kalbančiojo. Išreikš savo vaizduotę žodžiais, kurs</p>

	<p>žodžius.</p> <p>Kalbėjimas</p> <p>Kalba natūraliai, atsižvelgdamas į bendravimo situaciją, išsakydamas savo patirtį, norus, svajones, svarstymus, kalba apie problemų sprendimą, vartoja mandagumo bei vaizdingus žodžius (sinonimus, antonimus ir kt.), technologinius terminus (mikrofonas, pelė, klaviatūra ir kt.).</p> <p>Bando susikalbėti su kitakalbiu vaiku, suaugusiuoju.</p> <p>Garsiai svarsto savo planuojamos veiklos eigą, praneša apie tai draugui, grupei draugų, visai grupei.</p> <p>Klausinėja apie tai, kas išgirsta, matyta, sugalvota, pajausta.</p> <p>Pasakoja, kalba apie aplinką, gamtos reiškinius, techniką, įvardydamas įvairias detales, savybes, būsenas, vartodamas naujai išgirstus sudėtingesnės sandaros žodžius.</p> <p>Kalba taisyklingais sudėtingais sakiniais, vartoja pagrindines kalbos dalis.</p> <p>Išgirsta žodžius, kurie panašiai skamba, bet turi skirtingą reikšmę.</p> <p>Išgirsta pirmą, paskutinį ir žodžio viduryje esančius garsus.</p> <p>Skiria gimosios kalbos žodžius nuo išgirstų kitos kalbos.</p> <p>Komentuoja meno kūrinis, atpasakoja pasakas, padavimus, apsakymus, matytus ir girdėtus per įvairias skaitmenines laikmenas (TV, DVD, CD).</p> <p>Kuria ir pasakoja įvairius tekstus, mįsles, humoristines istorijas, deklamuoja savo sukurtus kūrinėlius, žaidžia prasmingais ir beprasmybiškais žodžiais, bando juokauti, kalba „ateivių“ kalbomis, „užsienio“ kalbomis.</p> <p>Keičia balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonacijas.</p>	<p>pasakojimus, pasakas, eilėraščius, skaičiuotes. Rengs parodas, darbų aptarimus.</p>
<p>7-asis žingsnis</p>	<p>Pažengusiems</p> <p>Klausymas</p> <p>Nepertraukdamas klausosi draugų ir suaugusių kalbos, pasakojimų, samprotavimų, komentarų, instrukcijų bendraujant, planuojant veiklą, veikiant.</p> <p>Klausosi ir supranta perkeltines kalbėjimo prasmes: dviprasmybes, absurdus, humorą, fantazijas, palyginimus.</p> <p>Išklauso ir supranta 3-4 dalių verbalinę instrukciją.</p> <p>Supranta, kad kūrinys turi pradžią, pabaigą ir vidurį.</p> <p>Suvokia pokalbio, pasakojimo, skaitomo kūrinio eigą.</p> <p>Kalbėjimas</p> <p>Kalba, pasakoja apie tai, kas patirta įvykių eilės seka.</p> <p>Kalbasi apie tai, ką norėtų patirti, išgirsti, pamatyti, veikti.</p> <p>Kalbasi apie spaudinių iliustracijas, fotoalbumų nuotraukas, skelbimus, simbolius gatvėse, parduotuvėse ir kt., apibūdina, aiškina.</p> <p>Taisyklingai vartoja įvairias konstatuojamųjų ir klausiamųjų sakinių formas.</p> <p>Žaidžia kalba, ritmais, kuria naujus žodžius.</p>	
<p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs išklausyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.</p>		
<p>Ugdymo gairės</p> <p>Nuolatos kalbėtis su vaikais. Grupės aplinką papildyti vis naujais daiktai, žaislais, juos įvardinti.</p> <p>Uždavinėti vaikams klausimus. Skatinti vaikų klausinėjimą.</p> <p>Skaityti ir pasakoti vaikams. Tinkamai parinkti tekstus skaitymui.</p>		

. Mokyti suprasti suaugusiojo prašymus.
 Sukurti jaukią erdvę skaitymui ir pasakojimams.
 Atskleisti poreikį skaityti ir rašyti.
 Lavinti girdimąjį ir regimąjį suvokimą, siekti, kad vaikai pastebėtų vaizdų, formų, garsų skirtumus ir panašumus.
 Žaisti įvairius garsų keitimo, žodžių žaidimus, išbandyti įvairius pasakojimo būdus.
 Išmėginti kalbinės raiškos priemones, kuriant dialogus, inscenizuojant, vaidinant.
 Lavinti kalbos jausmą, skatinti kūrybiškumą.
 Skatinti smulkiosios tautosakos vartojimą.
 Organizuoti ekskursiją į mokyklą ir patiems pasidomėti kokias knygeles varto pirmokai.
 Stebėti vaikų domėjimąsi knygomis įvairiose situacijose.
 Organizuoti ekskursiją į knygrišyklą ar spaustuvę.
 Organizuoti pasakų dienas. Rengti mėgstamiausių veikėjų piešinių parodas.
 Skatinti pasakojimo, svarstymo, aprašymo, apibūdinimo, diskutavimo, aiškinimo, informavimo pradmenis.
 Sudaryti kuo daugiau ir įvairesnių bendravimo situacijų.

Metodai ir priemonės

Diskusijos, minčių lietus, pokalbiai, pasakojimai, skaitymai.
 Knygų, pasakojimų, pasakų savaitės su tėvais organizavimas.
 Įvairios knygos, albumai, kortelės, žurnalai, laikraščiai, reklaminiai bukletai, plakatai ir kt.
 Spektaklių, parodų, muziejų lankymas, pokalbių su pašto, spaustuvės, knygyno, laikraščio ar žurnalo redakcijos darbuotojais organizavimas.
 Žaidimai (improvizuoti, teatralizuoti ir kt.), klausymasis, kartojimas (žodžių ir veiksmų), mėgdžiojimas, dainavimas, konstravimas ir t.t.
 Praktiniai, žodiniai, vaizdiniai metodai.
 Stebėjimas, tyrinėjimas, eksperimentai. Kūrybiniai, pažintiniai žaidimai, žaidimai kompiuteryje, planšetėje. Viktorinos.

Pasiekimų sritis: Rašytinė kalba

Esminis gebėjimas: *Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.*

1-asis žingsnis	<p>Skaitymas Vartinėja, žiūrinėja paveikslėlių knygeles, žiūrinėja paveikslėlius. Palankiai reaguoja į knygelių skaitymą (vartymą) kartu su suaugusiais.</p> <p>Rašymas Stebi rašančiuosius, domisi įvairiomis rašymo priemonėmis, brauko jomis įvairias linijas.</p>	<p>Išbandys įvairias rašymo priemones, žais su knygelėmis. Garsu, žodžiu, judesiu atsakys į matomas iliustracijas ir parašytą/atspausdintą tekstą.</p>
2-asis žingsnis	<p>Skaitymas Varto knygeles, žiūrinėja paveikslėlius, piršteliu juos rodo. Pradeda atpažinti jo mėgstamas knygeles, nori, kad jas jam paskaitytų. Kartais knygelę laiko taisyklingai. Reaguoja į skaitomą tekstą. Kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius.</p> <p>Rašymas Įvairiomis rašymo priemonėmis spontaniškai brauko popieriaus lape.</p>	<p>Klausys skaitomo teksto, „rašys“ keverzodamas.</p>

3-asis žingsnis	<p>Skaitymas Varto knygeles, dėmesį skirdamas ne tik paveikslėliams, bet ir tekstui, prašydamas paskaityti. Geba sieti paveikslėlius su juose vaizduojamais konkrečiais daiktais, juos pavadina. Pradeda pažinti aplinkoje esančius simbolius.</p> <p>Rašymas Įvairiomis rašymo priemonėmis kraigloja vertikalias ir horizontalias linijas.</p>	
4-asis žingsnis	<p>Skaitymas Domisi skaitymu, vaizduoja, kad skaito knygą, kuri jam buvo skaityta. „Skaito“ knygelių paveikslėlius, įvardija įvairių objektų ir veikėjų bruožus, veiksmus. Atkreipia dėmesį į raides, simbolius (grafinius vaizdus) aplinkoje, pradeda jais manipuliuoti įvairioje veikloje</p> <p>Rašymas Domisi ne tik įvairiomis rašymo priemonėmis. Keverzonėse ir piešiniuose pasirodo realių raidžių elementai ir raidės. Raidėmis ir simboliais pradeda manipuliuoti įvairioje veikloje.</p>	<p>Atpasakos siužetą pagal iliustracijas. Tyrinės užrašus, žymės daiktus žodžių kortelėmis. Pieš ornamentus, rašys molyje, smėlyje, lentoje. Rašys savo vardą, pavardę, norus. Vers vardo raidžių karolius. Ieškos aplinkoje žodžių, kuriuose yra vardo raidės. Raidėms sugalvos smagius pavadinimus. Kurs pasakas apie raides. Pieš ir dekoruos raides. Kopijuos raides, žodžius. Rašys įvairiais rašikliais, kompiuteriu. Kurs atvirutes, pasveikinimus, simbolius, knygas, žurnalus, laikraščius, bukletus, žaidimų atributiką, skelbimus, orų prognozes ir kt. Žais didaktinius žaidimus su raidėmis.</p>
5-asis žingsnis	<p>Skaitymas Domisi abėcėlės raidėmis. Pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide. Supranta, kad kai kurios raidės turi savo pavadinimą ir specifinę grafinę raišką. Supranta kai kurių aplinkoje matomų žodžių prasmę. Sugalvoja pavadinimus paveikslėliams, knygelėms. Įvardija specifinius skaitomo teksto veikėjų bruožus.</p> <p>Rašymas Domisi ir supranta skirtingų spaudinių funkcijas (kalendorius, valgiaraštis, reklama, bukletas ir pan.). Kopijuoja raides, paprastus žodžius. „Iliustruoja“ pasakas, pasakojimus, istorijas, filmukus, iliustracijose parašydamas nukopijuotas raides, žodžius. Kuria ir gamina rankų darbo knygeles su elementariais nukopijuotais sakiniais, žodžiais, raidėmis. Braižo ir aiškina planus, schemas, grafikus. Bando rašyti raides, pradėdamas savo vardo raidėmis.</p>	

6-asis žingsnis	<p>Skaitymas Domisi knygomis, įvairiais rašytiniais tekstais, supranta nesudėtingą jų siužetą, klausinėja. Pradedą suprasti ryšį tarp knygos teksto, iliustracijų ir asmeninės patirties. Žino keliolika abėcėlės raidžių. Supranta, kad garsas siejamas su raide, o raidės sudaro žodį. Pradedą skirti žodžius sudarančius garsus, skiemenis. Pažįsta parašytą žodį kaip atskirų raidžių junginį. Gali perskaityti užrašus, kuriuos mato gatvėse, pavyzdžiui, parduotuvių, kirpyklų, kavinių pavadinimus.</p> <p>Rašymas Spausdintomis raidėmis rašo savo vardą, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius. Piešiniuose užrašo atskirų objektų pavadinimus. Įvairiais simboliais bando perteikti informaciją. Supranta rašymo tikslus.</p>	
7-asis žingsnis	<p>Pažengusiems</p> <p>Skaitymas Gerbia ir tausoja knygas, kitus spaudinius. Atpažįsta ir pavadina keletą įvairių šriftų parašytų. Atpažįsta ir pavadina kelis skiriamuosius ženklus. Imituodamas skaitymą, pagal knygos iliustracija kuria pasakojimą, panašų į girdėtą skaitant. Teisingai įvardija puslapį, sakinį, žodį, raidę. Bando perskaityti trumpus, jam reikšmingus žodžius.</p> <p>Rašymas Piešiniu, rašinėjimais, raidėmis atvaizduoja savo patirtį, išgyvenimus, norus. Rašo nepaisydamas žodžių darybos ir jų dėstymo eilutėje ar puslapyje taisyklių.</p>	
<p>Vertybinė nuostata. Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.</p>		
<p>Ugdymo gairės Kurti pasakas be galo, skatinti improvizuoti, vaidinant naudoti pačių pagamintas (kirptas, siūtas, pieštas) lėles ir kt. Atskleisti spaudinių įvairovę (albumai, enciklopedijos, žodynai, vadovėliai, laikraščiai, žurnalai, įvairūs lankstinukai ir kt.). Suteikti žinių apie knygas ir kitus spaudinius, mokyti orientuotis knygų pasaulyje. Atskleisti knygos kelią nuo papiruso iki dabartinės knygos. Skaityti lietuvių ir kitų tautų įvairių žanrų literatūros kūrinius vaikams. Kurti knygeles, eilėraščius. Kviesti į svečius vaikų rašytojų ir poetų. Išnešti visas knygas iš grupės ir stebėti vaikų reakciją. Knygeles išdėlioti pačiose netikėčiausiose vietose ir stebėti vaikų reakciją. Įrengti mobilies ekspozicijas knygėlėms.</p>		
<p>Metodai ir priemonės Projektai. Pokalbiai, diskusijos. Bandymai, tyrinėjimai, edukacinės išvykos. Albumai, enciklopedijos, žodynai, vadovėliai, laikraščiai, žurnalai, įvairūs lankstinukai ir kt. Įvairios rašymo ir piešimo priemonės, knygeles, žurnalai, paveikslėliai, plakatai, įvairūs stalo žaidimai, antrinės žaliavos, gamtinė medžiaga, video/audio įrašai, molis, modelinas, plastilinas, tekstilinės priemonės. Bendradarbiavimas su socialiniais partneriais. Žaidimai (improvizuoti, teatralizuoti ir kt.), klausymasis, kartojimas (žodžių ir veiksmų),</p>		

mėgdžiojimas, dainavimas, konstravimas ir t.t.
 Praktiniai, žodiniai, vaizdiniai metodai.
 Stebėjimas, tyrinėjimas, eksperimentai. Kūrybiniai, pažintiniai žaidimai, žaidimai kompiuteryje, planšetėje. Viktorinos.
 IKT panaudojimas (edukaciniai žaidimai, nuotraukų, filmukų žiūrėjimas, aptarimas), tinklalapių, skirtų vaikų ugdymui panaudojimas.

Pasiekimų sritis: Savireguliacija ir savikontrolė

Esminis gebėjimas: *Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsiaudrinęs geba nusiraminti.*

Žr. Pasiekimų sritį – Savireguliacija ir savikontrolė (psl.: 16)

SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA

Pasiekimų sritis: Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai

Esminis gebėjimas: *Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.*

Žingsniai	Vaikų pasiekimai	Vaikų veiksena
1-asis žingsnis	Bando savarankiškai valgyti ir gerti iš puodelio.	Pats laikys šaukštelį, bandys juo valgyti. Savarankiškai naudosis šaukštu, gers iš vaikams pritaikyto puoduko.
2-asis žingsnis	Valgo ir geria padedamas arba savarankiškai. Kartais parodo mimika, ženklais arba pasako, kada nori tuštintis ar šlapintis. Suaugusiojo rengiamas vaikas jam „padeda“. Suaugusiojo padedamas plaunasi, šluostosi rankas, išpučia nosį. Paprasytas padeda žaislą į nurodytą vietą.	Norėdamas tuštintis ar šlapintis rodys į duris / puoduką. Pradės valytis nosį.
3-asis žingsnis	Savarankiškai valgo ir geria. Pradeda naudoti stalo įrankius. Pasako, ko nori ir ko nenori valgyti. Pats eina į tualetą, suaugusiojo padedamas susitvarko. Suaugusiojo padedamas nusirengia ir apsirengia, bando praustis, nusišluostyti veidą, rankas. Padedą į vietą vieną kitą daiktą.	Norėdamas pats eis į tualetą Nešios, sodins, guldys, padės į vietą žaislus. Pats plaus rankas, veidą. Pats bandys nusirengti ir apsirengti.

4-asis žingsnis	<p>Valgo gana tvarkingai. Primenamas po valgio skalauja burną. Pasako, kodėl reikia plauti vaisius, uogas, daržoves. Padeda suaugusiajam serviruoti ir po valgio sutvarkyti stalą. Dažniausiai savarankiškai naudojami tualetu ir susitvarko juo pasinaudojęs.</p> <p>Šiek tiek padedamas apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Šiek tiek padedamas plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą.</p> <p>Priminus čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį. Gali sutvarkyti dalį žaislų, su kuriais žaidė.</p> <p>Pasako, kad negalima imti degtukų, vaistų, aštrių ir kitų pavojingų daiktų.</p>	<p>Naudosis higienos reikmenimis (šukos, dantų šepetukas ir t.t.)</p> <p>Saikingai naudos higienos priemones.</p> <p>Gamins, ragaus įvairius patiekalus. Kūrybiškai sudarinės sveikos mitybos meniu, receptus.</p> <p>Žymės orų prognozes.</p> <p>Stebėdamas orų permaitinimą, tinkamai rengsis.</p>
5-asis žingsnis	<p>Valgo tvarkingai, dažniausiai taisyklingai naudojami stalo įrankiais.</p> <p>Domisi, koks maistas sveikas ir naudingas. Serviuoja ir tvarko stalą, padedamas suaugusiojo.</p> <p>Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus.</p> <p>Priminus plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą.</p> <p>Priminus tvarkosi žaislus ir veiklos vietą.</p> <p>Žaisdamas, ką nors veikdamas stengiasi saugoti save ir kitus.</p> <p>Priminus stengiasi sėdėti, stovėti, vaikščioti taisyklingai.</p>	<p>Žais kūrybinius žaidimus, surengs inscenizuotą madų pasirodymą (pats rengsis-nusirengs).</p> <p>Eksperimentuos su vėsiu, šiltu vandeniu.</p> <p>Žiūrės, aptars, diskutuos, dalinsis savo patirtimi, išreikš savo nuomonę žiūrėdamas edukacinę medžiagą apie asmens higieną, draugystę, saugų eismą ir kaip saugotis nuo pavojų.</p>
6-asis žingsnis	<p>Valgo tvarkingai. Pasako, jog maistas reikalingas, kad augtume, būtume sveiki.</p> <p>Įvardija vieną kitą maisto produktą, kurį valgyti sveika, vieną kitą – kurio vartojimą reikėtų riboti.</p> <p>Savarankiškai serviuoja ir tvarko stalą.</p> <p>Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Suaugusiųjų padedamas pasirenka drabužius ir avalynę pagal orus.</p> <p>Priminus ar savarankiškai plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą.</p> <p>Dažniausiai savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą.</p> <p>Savarankiškai ar priminus laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių.</p> <p>Stebint suaugusiajam saugiai naudojami veiklai skirtais aštriais įrankiais.</p> <p>Žino, kaip saugiai elgtis gatvėje, kur kreiptis iškilus pavojui, pasiklydus.</p> <p>Priminus stengiasi vaikščioti, stovėti, sėdėti taisyklingai.</p>	<p>Dalyvaus rengiamuose sveikatos mitybos valandėlėse, kūrybinėse rudens gėrybių parodose.</p> <p>Stebės, prižiūrės augančius vaistinius augalus.</p> <p>Ruoš, ragaus, kurs, užrašys į knygelę vaistinių augalų receptus.</p>
7-asis žingsnis	<p>Pažengusiems</p> <p>Tvarkingai valgo, jaučia, kada alkanas, kada pasisotino, geria pakankamai vandens.</p> <p>Stengiasi valgyti įvairų maistą. Įvardija kelis maisto produktus, kuriuos valgyti sveika, kuriuos reikėtų riboti.</p> <p>Savarankiškai serviuoja ir tvarko stalą.</p> <p>Dažniausiai savarankiškai ar priminus plaunasi rankas, prausiasi, šukuojasi.</p> <p>Savarankiškai tvarkingai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna.</p> <p>Suaugusiųjų padedamas arba savarankiškai pasirenka drabužius ir avalynę pagal orus.</p> <p>Savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą.</p>	

	<p>Savarankiškai laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių. Žino, kaip saugiai elgtis gatvėje, kelyje, prie vandens telkinių, ant ledo, gaisro metu, su elektros prietaisais, vaistais. Kad būtų sveikas, stengiasi vaikščioti, stovėti, sėdėti taisyklingai.</p>	
<p>Vertybinė nuostata. Noriai ugdomosi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.</p>		
<p>Ugdymo gairės</p> <p>Kalbėti su vaikais apie sveikos gyvensenos reikšmę, sveiką mitybą, sporto naudą ir t.t. Ugdyti vaikams teisingus higieninius įgūdžius. Savo pavyzdžiu rodyti teisingus įpročius, stebėti ir priminti, kad ir vaikai taip elgtųsi. Skatinti susitvarkyti žaislus, darbo vietą, drabužius. Pasiruošti ir naudoti vaidines priemones apie sveiką gyvenseną, saugų eismą. Bendradarbiauti su tėvais, juos konsultuoti, organizuoti bendras veiklas, įtraukti į ugdymo procesą. Organizuoti žaidimus, veiklas, viktorinas, parodas, ekskursijas sveikos gyvensenos ir saugaus elgesio tema. Skatinti vaikų savarankiškumą, saugų elgesį grupėje, kieme, gatvėje.</p>		
<p>Metodai ir priemonės</p> <p>Projektai. Pokalbiai, diskusijos, interviu. Vaizdo medžiagos stebėjimas ir analizavimas. „Švaros“, „Sveikų dantukų“ savaičių organizavimas. Pokalbiai, diskusijos apie švarą. (Asmens higienos reikmenys). Pratinimas prie asmens higienos kasdienėje grupės veikloje. Bendri projektai, užsiėmimai su šeima. Ekskursijos, išvykos į polikliniką, pas dantų gydytoją, higienistą Knyges, žurnalai, laikraščiai ir kiti spaudiniai. Jausmu /nuotaiku kortelės, loto ir kiti žaidimai, paveikslėliai, kalbiniai ir kiti stalo žaidimai. Įvairios rašymo ir piešimo priemonės, plakatai, antrinės žaliavos, gamtinė medžiaga, video/audio įrašai, molis, plastilinas, druskos tešla, tekstilinės priemonės, teatro lėlės bei kostiumai. Pokalbiai, diskusijos, Kūrybiniai-vaidmenų, improvizaciniai žaidimai, situacijų modeliavimas. Pasakų, istorijų kūrimas, vaidinimai. Meninė - kūrybinė veikla. Kūrybinis metodas (pasakų, istorijų kūrimas, probleminių situacijų sprendimas). Projektai, akcijos („Savaitė be patyčių“), renginiai. „Minčių lietus“. Emocijų kalendorius, emocijų skrynelė, nuotaikų knygelių kūrimas. Taisyklių, susitarimų kūrimas. Individualūs, grupiniai pokalbiai, aptarimai. Ramybės kampelio, oazės kūrimas. Grupės, šeimų projektai, šventės, renginiai. Pažintinės išvykos, ekskursijos (tėvų darbovietės, gaisrinė, stomatologinis kabinetas, parduotuvė ir kt.). Individualūs pokalbiai, pokalbiai grupelėmis, visos grupės veikla. Tinkamo elgesio probleminėse situacijose aptarimai. Savo pavyzdžiu pratinami ieškoti kompromiso susidariusioje situacijoje. Organizuoti ugdomuosius žaidimus. Atsipalaidavimo valandėlės. Terapija įvairiomis meno priemonėmis. Projektų „Aš saugus, kai žinau“, „Kas atsitiko mano draugui“ ir kt. organizavimas. Išvykos, ekskursijos į gamtą, miesto centrą, įstaigas, tėvų darbovietes, jų metu stebėti suaugusiųjų ir savo bendraamžių elgesį, jį komentuoti, rodyti kultūringo elgesio pavyzdį kitiems.</p>		

Pasiekimų sritis: Fizinis aktyvumas

Esminis gebėjimas: *Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamos pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.*

1-asis žingsnis	<p>Sėdi, šliaužia, ropoja pirmyn ir atgal, įkalnėn ir nuokalnėn, laiptais aukštyn, ko nors įsitvėręs atsistoja, stovi laikydamasis ar savarankiškai, žingsniuojama laikydamasis, vedamas arba savarankiškai, išlaiko pusiausvyrą.</p> <p>Tikslingai siekia daikto, rankos judėjimą seka akimis, pačiumpa ir laiko daiktą saujoje, paglosto žaislą jo nečiupdamas, kiša jį į burną, purto, mojuoja, stuksena, gnaužo, dviem pirštais - nykščiu ir smiliumi - suima smulkų daiktą, perima daiktus iš vienos rankos į kitą.</p>	<p>Ropos per daiktus, vaikščios prisilaikydamos, perims daiktus iš vienos rankos į kitą.</p> <p>Eidamas keis judėjimo kryptį. Eis savo pėsakais smėlyje, sniege. Judesiais imituos gyvūnus, atliks siužetinius pratimus. Laipios kopėtelėmis, sieks tikslo. Atsuks ir užsuks įvairaus dydžio dangtelius, vers karolius</p>
2-asis žingsnis	<p>Savarankiškai atsistoja, stovi, atsitupia, pasilenkia, eina į priekį, šoną ir atgal, eina stumdamos ar tempdamos daiktą, bėga tiesiomis kojomis, atsisėdęs ant riedančio žaislo stumiasi kojomis, pralenda per kliūtis keturpėščia, padedamas lipa laiptais aukštyn pristatomuoju žingsniu, spiria kamuolį išlaikydamos pusiausvyrą.</p> <p>Pasuka riešą, apverčia plaštaką delnu žemyn, pasuka delnu aukštyn, mosteli plaštaka, paima daiktą iš viršaus apimdamos jį pirštais, išmeta daiktus iš rankos atleisdamos pirštus, ploja rankomis.</p> <p>Ridena, meta, gauda kamuolį.</p>	
3-asis žingsnis	<p>Pastovi ant vienos kojos (3-4 sekundes). Tikslingai, skirtingu ritmu eina ten, kur nori, vaikščiodamos apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25-30 cm) linija.</p> <p>Bėga keisdamos kryptį, greitį.</p> <p>Lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu, laikydamasis suaugusiojo rankos ar turėklų.</p> <p>Atsispidamos abiem kojomis pašoka, nušoka nuo laiptelio, peršoka liniją, spiria kamuolį.</p> <p>Geriau derina akies-rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius, todėl tiksliau konstruoja, veria ant virvutės sagas, ridena, gauda, spiria kamuolį, įkerpa popieriaus kraštą.</p>	
4-asis žingsnis	<p>Stovėdamas pasistiebia, atsistoja ant kulnų, stovėdamas ir sėdėdamas atlieka įvairius judesius kojomis bei rankomis.</p> <p>Eina ant pirštų galų, eina siaura (5 cm) linija, gimnastikos suoleliu, lipa laiptais aukštyn ir žemyn nesilaikydamos už turėklų, šokinėja abiem ir ant vienos kojos, nušoka nuo paaukštinimo. Mina ir vairuoja triratuką.</p> <p>Pieštuką laiko tarp nykščio ir kitų pirštų, tiksliau atlieka judesius plaštaka ir pirštais (ima, atgnybia, suspaudžia dviem pirštais, kočioja tarp delnų) bei ranka (mojuoja, plasnoja).</p> <p>Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. Judesius tiksliau atlieka kaire arba dešine ranka, koja.</p>	<p>Žais judriuosius žaidimus (improvizacinius, mėgdžios suaugusįjį, atliks judesius visu kūnu). Pratinsis eiti įveikdamos kliūtis: perlpti per lazda, suoliuku, lipti į kalniuką ir pan.</p> <p>Laisvai judės įvairioje aplinkoje. Laipios kopėtelėmis.</p> <p>Išlaikys pusiausvyrą. Ridens, gaudys, mes,</p>

5-asis žingsnis	<p>Eina pristatydamas pėdą prie pėdos, pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu, aukštai keldamas kelius, atlikdamas judesius rankomis, judėdamas vingiais. Bėgioja vingiais, greitėdamas ir lėtėdamas, išsisukinėdamas, bėga ant pirštų galų. Šokinėja abiem kojomis vietoje ir judėdamas pirmyn, ant vienos kojos, šokinėja per virvutę, peršoka žemas kliūtis, pašoka siekdamas daikto.</p> <p>Laipioja lauko įrenginiais. Spiria, meta kamuolį į taikinį iš įvairių padėčių. Pieštuką ir žirkles laiko beveik taisyklingai. Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius pirštais ir ranka (veria ant virvelės smulkius daiktus, užsega ir atsega sagas). Įsisupa ir supasi sūpynėmis.</p>	<p>spardys kamuolį. Lavins fizines galias (rytinė mankšta). Atliks statinius ir dinامينius pėdų ir blauzdų stiprinimo pratimus, įveikiant savo kūno svorį-žaidžiant siužetinius pratimus. Žaisdamas, eidamas išlaiko pusiausvyrą, derina rankų judesius. Lavins smulkiosios motorikos įgūdžius: kirps žirkėmis, minkys molį, plastiliną, druskos tešlą ir pan.</p>
6-asis žingsnis	<p>Eina ratu, poroje prasilenkdamas, gyvatėle, atbulomis, šonu. Išvermingas, bėga ilgesnius atstumus.</p> <p>Bėga pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu, aukštai keldamas kelius, bėga suoleliu, įkalnėn/nuokalnėn.</p> <p>Šokinėja ant vienos kojos judėdamas pirmyn, šoka į toli, į aukštį. Važiuoja dviračiu. Rankos ir pirštų judesius atlieka vikriau, greičiau, tiksliau, kruopščiau. Tiksliau valdo pieštuką bei žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas.</p> <p>Su kamuoliu atlieka sportinių žaidimų elementus, žaidžia komandomis, derindamas veiksmus.</p>	<p>Lavins žaisdamas savo kvėpavimo įgūdžius: pūs plunksnes, pūkus ir pan. Perteiks savo fizinės sveikatos stiprinimo patirtį kūrybiniuose darbeliuose.</p>
7-asis žingsnis	<p>Pažengusiems</p> <p>Eina keisdamas greitį, staigiai sustoja, greitai pajuda iš vietos. Išlaiko saugų atstumą eidamas, bėgdamas šalia draugo, būryje. Bėga derindamas du ar daugiau judesių (bėga ir varosi, spiria kamuolį, bėga ir mojuoja rankomis, kaspinais). *Šokinėja derindami du skirtingus rankų ir (ar) kojų judesius (šoka per virvutę, žaidžia „Klases“).</p> <p>Pieštuką ir žirkles laiko taisyklingai, kerpa gana tiksliai, sulenkia popieriaus lapą per pusę, į keturias dalis.</p> <p>Tiksliai kopijuoja formas, raides.</p> <p>Meta ir kartais pataiko kamuolį į krepšį, vartus, taikinį.</p>	

Vertybinių nuostata. Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.

Ugdymo gairės

Skatinti vaikų fizinį aktyvumą.

Siūlyti žaidimus, lavinančius ir įtvirtinančius vaiko judėjimą. Žaisti įvairius žaidimus koordinacijai, perlipti, peržengti kliūtis, ridenti, gaudyti, mėtyti, spardyti, verti karoliukus ir kt.

Organizuoti veiklą ritminiams judesiams atlikti.

Organizuoti estafetes, sportinius žaidimus.

Metodai ir priemonės

Sportiniai žaidimai vikrumui, lankstumui, greičiui, rankos miklumui ir akies taiklumui salėje ir lauke: gamtoje ir aikštelėje.

1-2 val. trukmės turistiniai žygiai po Žvėryno apylinkes pėsčiomis.

Sportinės varžybos

Estafetės, rytinės mankštos salėje ir grupėje.

Draugiškų varžybų organizavimas su kitais socialiniais partneriais.
 Judrūs žaidimai grupėje ir lauke.
 (Sportinis inventorių estafetėms);
 (Žygių inventorių).
 Žaidimai empatijai (skarelės akims užrišti ir pan.).
 Žaisti vaidmeninius žaidimus, skatinti išreikšti savo emocijas laisvu savarankišku judesiu.
 Atsipalaidavimo valandėlės.

Pasiekimų sritis: Savireguliacija ir savikontrolė

Esminis gebėjimas: *Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsiaudrinęs geba nusiraminti.*

Žr. Pasiekimų sritį – Savireguliacija ir savikontrolė (psl.: 16)

PAŽINIMO KOMPETENCIJA

Pasiekimų sritis: Aplinkos pažinimas

Esminis gebėjimas: *Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.*

Žingsniai	Vaikų pasiekimai	Vaikų veiksena
1-asis žingsnis	Domisi aplinka, sutelkia dėmesį į arti esančius veidus, daiktus. Reaguoja į skirtingus vaizdus, paviršius, kvapus, garsus, skonius. Atpažįsta artimus žmones, žaislus, daiktus.	Sieks pažinti pasaulį per pojūčius. Mėgdžios tai ką mato/ė patiria/yrė. Džiaugsis dalyvaudamas prižiūrint augalus, gyvūnus.
2-asis žingsnis	Stebi ir atpažįsta artimiausią savo aplinką, orientuojasi joje. Pažįsta ir pavadina kai kuriuos gyvūnus, žmones, daiktus, jų atvaizdus. Žino kai kurių daiktų paskirtį ir jais naudojasi (šukos, šaukštas, nosinaitė).	

3-asis žingsnis	<p>Atpažįsta ir pavadina vis daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų (sodo, daržo, lauko), gyvūnų, daiktų, domisi jais. Skiria atskirus gamtos reiškinius. Orientuojasi savo grupės, darželio, namų aplinkoje. Pasako savo ir savo šeimos narių vardus. Dalyvauja prižiūrint augalus ar gyvūnus.</p>	
4-asis žingsnis	<p>Pažįsta gyvenamosios vietovės objektus (namai, automobiliai, keliai, parduotuvės ir pan.) Pasako miesto, gatvės, kurioje gyvena, pavadinimus, savo vardą ir pavardę. Pastebi pasikeitimus savo aplinkoje. Pastebi ir nusako aiškiausiai pastebimus gyvūnų ir augalų požymius. Atpažįsta gamtoje ar paveiksluose dažniausiai sutinkamus gyvūnus, medžius, gėles, daržoves, grybus, pasako jų pavadinimus. Pasako metų laikų pavadinimus ir būdingus jiems požymius, skiria daugiau gamtos reiškinių (rūkas, pūga, šlapdriba).</p>	
5-asis žingsnis	<p>Atpažįsta ir įvardija ne tik naminius, bet ir kai kuriuos laukinius gyvūnus. Samprotauja apie naminių ir laukinių gyvūnų gyvenimo skirtumus. Skiria daržoves, vaisius, uogas, nusako, kaip naudoti maistui. Domisi dangaus kūnais, gamtos reiškiniais, kurių negali pamatyti (pvz., ugnikalnių išsiveržimas, žemės drebėjimas, smėlio audra). Pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas. Moka papasakoti apie savo gimtąjį miestą ar gyvenvietę. Pasako savo gatvės pavadinimą. Įvardija kelis žinomus gimtojo miesto objektus. Gali savarankiškai nueiti į darželio salę, biblioteką, valgyklą ar, pvz., dailės studiją. Atranda buities prietaisų, skaitmeninių technologijų panaudojimo galimybes, noriai mokosi jais naudotis</p>	<p>Tyrinės žemėlapius, gaublį. Lankysis parkuose, senamiesčio skveruose, muziejuose, tėvų darbovietėse. Įvairių veiklų metu susipažins su Vilniumi, tautos istorija. Klausys skaitomų grožinės literatūros kūrinių, legendų, padavimų. Edukacinių žaidimų metu, vartydamas knygas, klausydamas pasakojimų neakivaizdžiai kelias įžymiausiomis Vilniaus, Lietuvos vietomis. Susipažins su Vilniaus istorija. Dirbs su planšete, kompiuteriu ir kt. Atliks nesudėtingus bandymus. Sužinos apie atliekų</p>
6-asis žingsnis	<p>Pastebi aiškiai matomus skirtumus ir panašumus tarp gyvūnų ir augalų. Samprotauja apie tai, kur gyvena, kuo minta naminiai ir laukiniai gyvūnai. Moka prižiūrėti kambarinius augalus, daržoves, stebi jų augimą. Papasakoja apie naminių gyvūnų naudą žmonėms ir augalų naudojimą maistui. Pradedą suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius. Pasako tėvų profesijas, įvardija savo giminaičius, žino savo namų adresą. Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Skiria ir pavadina suaugusiųjų profesijas, darbus ir buitį palengvinančią techniką (prietaisai, transportas, įrenginiai).</p>	

	<p>Samprotauja apie tai, kad gamindami daiktus žmonės įdeda daug darbo, kokių savybių žmogui reikia darbe, kokios yra profesijos. Domisi, kokie daiktai buvo naudojami seniau, kaip jie pasikeitė. Papasakoja apie tradicines šventes.</p> <p>Pradedą jausti prierašumą prie artimiausios gamtinės aplinkos, dalyvauja ją prižiūrint ir puošiant, suvokia savo vietą joje, pažįsta ir įvardija gyvenamosios vietovės objektus (upę, kalvą, mišką ir pan.), gyvūnus ir augalus.</p> <p>Rodo pagarbą gyvūnams ir negyvūnams aplinkai ir besiformuojančią atsakomybę už jos išsaugojimą.</p> <p>Mokosi rūšiuoti atliekas.</p>	<p>rūšiavimą, darbeliuose naudos antrines žaliavas.</p>
<p>7-asis žingsnis</p>	<p>Pažengusiems</p> <p>Nusako miško, pievos, vandens telkinio augmenijos ir gyvūnijos būdingiausius bruožus, atpažįsta po kelis miško ir vandens augalus ir gyvūnus.</p> <p>Nurodo kelis žolėdžius ir plėšriuosius gyvūnus.</p> <p>Paaiškina, kaip reikia prižiūrėti kambarinius ar daržo augalus, naminius gyvūnus. Nusako, iš ko ir kaip gaminama duona, pieno produktai.</p> <p>Domisi gamtos reiškinių ir jų aiškinimu.</p> <p>Paaiškina, kad Saulė apšviečia ir šildo Žemę, samprotauja kuo planetos skiriasi nuo žvaigždžių.</p> <p>Paaiškina, kaip reikia taupyti elektrą, šilumą ir vandenį, kaip rūšiuoti šiukšles.</p> <p>Samprotauja apie profesijos pasirinkimą.</p> <p>Domisi savo giminės istorija, savo gimtosios vietovės ir Lietuvos žinomais žmonėmis, kultūros ir gamtos paminklais.</p>	
<p>Vertybinė nuostata. Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.</p>		
<p>Ugdymo gairės</p> <p>Skatinti vaikus tyrinėti ir stebėti aplinką iš skirtingų perspektyvų.</p> <p>Rodyti paveikslėlius, vartyti knygeles, enciklopedijas, kalbėtis, pasakoti, klausinėti apie tai kas pavaizduota, analizuoti reiškinius ir t.t.</p> <p>Organizuoti viktorinas, įvairias veiklas, žaisti stalo žaidimus, lotą.</p> <p>Supažindinti vaikus su Lietuvos atributika, senoviniais rakandais, švęsti tradicines šventes.</p> <p>Nagrinėti, stebėti, analizuoti, tyrinėti gyvąją ir negyvąją gamtą, reiškinius, žmonių santykius.</p> <p>Organizuoti išvykas į gamtą, muziejus, tėvų darbovietes.</p> <p>Tyrinėti žemėlapius, gaublį.</p> <p>Sudaryti sąlygas patiems išbandyti techniką, atlikti bandymus, eksperimentus ir kt.</p>		
<p>Metodai ir priemonės</p> <p>Pokalbiai, pasidalinimas vasaros įspūdžiais ir prisiminimais.</p> <p>Etimologiniai žodynai (vardų, pavardžių kilmės, bendrinių žodžių kilmės aiškinimui).</p> <p>Sakmės apie žinomų vietovių pavadinimų kilmę.</p> <p>Stalo ir loginiai žaidimai.</p> <p>Tautosaka.</p> <p>Stebėjimai - ilgalaikiai ir trumpalaikiai.</p> <p>Tyrinėti, bandyti, eksperimentuoti.</p> <p>Matuoti, lyginti, rūšiuoti, gautus duomenis fiksuojant žodžiu, piešiniu, užrašu, žymėjimu ir kt.</p> <p>Darbinės, veiklos organizavimas.</p> <p>Dalyvavimas įstaigos, šeimos, miesto ar šalies šventėse ir jos įspūdžių išraiška pasakojimu, meno</p>		

priemonėmis, nuotraukų komentavimu.
 Projektų, ekskursijų, kelionių, teminių savaičių, stebėjimų išraiška ir vaizdavimas visomis meno priemonėmis, ženklinant, ieškant pavyzdžių knygose, enciklopedijose, darant erdvines konstrukcijas, maketus, modelius.
 Pasivaikščiavimai po vaikams pažįstamas darželio patalpas, po žinomas vietas gamtoje, ekskursijos po Žvėryno apylinkes (turistinis inventorių).
 Ekskursijos į mišką.
 Išvykų – atradimų organizavimas.
 Pažinimo ir tyrinėjimų savaitės organizavimas.
 Ypatingos aplinkos, eksperimentavimo ir tyrinėjimų vietos įrengimas.
 Ekologinių takelių organizavimas.
 Gamtinės medžiagos rinkimas ir ruošimas.
 Teminės kompozicijos kūrimas, panaudojant gamtinę medžiagą.
 Natūraliosios aplinkos dienų organizavimas.
 Pasakojimai, pokalbiai, tyrinėjimai, stebėjimai, eksperimentavimai.
 Gamtos stebėjimų lyginimas, prognozavimas.
 Informacinių tekstų skaitymas ir komentavimas.

Pasiekimų sritis: Skaičiavimas ir matavimas

Esminis gebėjimas: *Geba skaičiuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal kiekį, naudoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas. Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradedą suvokti laiko tėkmę ir trukmę.*

1-asis žingsnis	<p>Skaičiavimas Gestais, mimika parodo, jog suvokia, ką reiškia yra (nėra), dar, taip (ne).</p> <p>Matavimas Susidomi, kai parodomas kitokios formos, dydžio, spalvos daiktas: siekia jį paimti, tyrinėja. Atkreipia dėmesį į judančius, artėjančius daiktus, daug kartų kartoja matytus veiksmus su daiktais.</p>	<p>Kūno judesiais ir veido išraiška parodys, kad daiktas yra/nėra. Atneš prašomos spalvos daiktą (vieną iš dviejų). Kūno judesiais parodys, kad daiktų yra vienas/daug. Rūšiuos daiktus pagal formas ir spalvas. Atras aplinkoje prašomos spalvos, dydžio daiktą (mažą, didelį). Surikiuos žaislus į eilę.</p>
2-asis žingsnis	<p>Skaičiavimas Supranta, ką reiškia vienas, dar vienas, du, daug (parodo pirštukais, kiek turi metukų).</p> <p>Matavimas. Žaisdamas stengiasi rasti reikiamos formos, dydžio ar spalvos daiktą. Nuotraukoje, piešinyje atpažįsta anksčiau matytą daiktą. Supranta vis daugiau žodžių, kuriais nusakoma daikto forma, dydis, spalva, judėjimas erdvėje: paimti didelį, nueiti iki, pažiūrėti į viršų ir pan.</p>	
3-asis žingsnis	<p>Skaičiavimas Skiria žodžius: mažai (vienas, du) ir daug. Paprašytas duoda kitiems po vieną žaislą, daiktą. Geba išrikiuoti daiktus į vieną eilę.</p> <p>Matavimas Tapatina daiktus pagal formą, dydį. Suranda tokios pat spalvos (raudonos, mėlynos, geltonos, žalios) daiktus. Supranta, kad bokštas, kurio viršuje bus didesnės, o apačioje mažesnės kaladėlės, nebus tvirtas.</p>	

	Supranta ir pradeda vartoti daiktų palyginimui skirtus žodžius: didelis - mažas, ilgas - trumpas, sunkus - lengvas, storas - plonas, toks pat, ne toks, kitoks, vienodi - skirtingi ir pan.	
4-asis žingsnis	<p>Skaičiavimas Pradeda skaičiuoti daiktus, palygina dvi daiktų grupes pagal daiktų kiekį grupėje. Padalina daiktus į grupes po lygiai (po du, po tris). Supranta, kad prie daiktų pridedant po vieną jų skaičius grupėje didėja, o paimant po vieną – mažėja. Pradeda vartoti kelintinius skaitvardžius (pirmas, antras...).</p> <p>Matavimas Atpažįsta ir atrenka apskritos (skritulio), keturkampės (keturkampio), kvadratinės (kvadrato) formos daiktus, vienodo dydžio ar spalvos daiktus. Statydamas, konstruodamas, komponuodamas, grupuodamas pradeda atsižvelgti į daikto formą, dydį, spalvą. Labai skirtingus ir vienodus daiktus palygina pagal ilgį, storį, aukštį, masę ir pan. Dydzlių skirtumams apibūdinti pradeda vartoti žodžius: didesnis - mažesnis, ilgesnis - trumpesnis, storesnis - plonesnis, aukštesnis - žemesnis ir pan. Už save didesnius daiktus vadina dideliais, o mažesnius - mažais. Pradeda skirti dešinę ir kairę savo kūno puses, kūno priekį, nugarą. Nurodydamas kryptį (savo kūno atžvilgiu) vartoja žodžius: pirmyn - atgal, kairėn - dešinėn, aukštyn - žemyn. Paros dalis sieja su savo gyvenimo ritmu. Žino metų laikus ir būdingus jiems požymius.</p>	<p>Skaičiuos daiktus iki 10. Sudarys skaičių eilę, įsimins skaičių seką. Dalins daiktų grupes po lygiai. Vartos kelintinius skaitvardžius. Kasdieninėje aplinkoje atpažins geometrines figūras. Žaidimuose, meninėje veikloje naudos įvairios formos figūras, jas grupuos pagal dydį, formą, spalvą. Lygins daiktų ilgį, aukštį, masę, storį, plotį ir t. t. Pasakos apie savo dienos ritmą, kasdienes darbus, ritualus. Sužinos savaitės trukmę, jos dienų seką, apibūdins metų laikus pagal pokyčius gamtoje. Eksperimentuos su dažais, išgaus įvairiausių atspalvius, juos pavadins. Orientuosis erdvėje, supras ir vartos sąvokas „ant“, „po“, „aukštai“, „žemai“. Skirs dešinę, kairę kūno puses. Mokysis nustatyti daiktų padėtį vienas kito atžvilgiu, orientuosis stalo, popieriaus paviršiuje. Pieš smulkius ornamentus, rašmenis iš kairės į dešinę, pirštu seks skaitomą tekstą. Pažins skaitmenis nuo 0</p>
5-asis žingsnis	<p>Skaičiavimas Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo daiktų formos, dydžio ir kitų savybių bei jų padėties erdvėje. Skaičiuoja bent iki 5. Dėliodamas kelis daiktus, sugeba atsakyti klausimus: „Kiek iš viso?“ „Kiek daugiau?“ „Kiek mažiau?“ Pastebi, kaip sudaryta daiktų (elementų) seka, geba pratęsti ją 1–2 daiktais (elementais). Pratęsdamas pasikartojančių daiktų (elementų) seką, nebūtinai laikosi tos pačios sudarymo logikos (pvz., iš pradžių gali imti daiktus (elementus) pagal vieną požymį, vėliau - pagal kitą). Skiria kelintinius skaitvardžius.</p> <p>Matavimas Skiria trikampę, stačiakampę formas. Randa mažai besiskiriančius daiktus. Kalbėdamas apie spalvą, vartoja žodžius „vienos spalvos“, „dvispalvis“. Grupuoja, komponuoja daiktus, atsižvelgdamas į jų spalvą, formą arba dydį. Palygindamas daiktų dydžius, naudojami sąlyginiai matavimai (trečiu daiktu). Kalbėdamas apie atstumą, daiktų ilgį, plotį, aukštį, storį, masę, vartoja žodžius: ilgesnis - trumpesnis, siauresnis - platesnis, aukštesnis - žemesnis, lengvesnis - sunkesnis. Supranta, ką reiškia sudėlioti nuo mažiausio iki didžiausio ir</p>	<p>Sužinos savaitės trukmę, jos dienų seką, apibūdins metų laikus pagal pokyčius gamtoje. Eksperimentuos su dažais, išgaus įvairiausių atspalvius, juos pavadins. Orientuosis erdvėje, supras ir vartos sąvokas „ant“, „po“, „aukštai“, „žemai“. Skirs dešinę, kairę kūno puses. Mokysis nustatyti daiktų padėtį vienas kito atžvilgiu, orientuosis stalo, popieriaus paviršiuje. Pieš smulkius ornamentus, rašmenis iš kairės į dešinę, pirštu seks skaitomą tekstą. Pažins skaitmenis nuo 0</p>

	<p>atvirkščiai. Supranta, kad knygos skaitomos iš kairės į dešinę ir iš viršaus į apačią. Juda nurodyta kryptimi. Skiria ir žodžiais išreiškia erdvinius daikto santykius su savimi: priešais mane, už manęs, šalia manęs, mano kairėje ir pan. Pradeda suvokti praeitį, dabartį, ateitį. Skiria sąvokas šiandien, vakar, rytoj.</p>	<p>iki 9. Atliks monetų keitimo operacijas iki 10 centų vertės. Meninėje veikloje dekoruos skaitmenis, bandys juos pavaizduoti panaudojant įvairias medžiagas: plastiliną, tešlą, popierių ir kt. Bandys rašyti skaitmenis.</p>
6-asis žingsnis	<p>Skaičiavimas Susieja daiktų (realių ar pavaizduotų) kiekį su atitinkamu daiktų skaičių žyminčiu simboliu. Skaičiuoja bent iki 10. Palygina mažai daiktų turinčias grupes pagal kiekį. Supranta ir vartoja žodžius: daugiau (mažiau) vienu, dviem, po lygiai, pusiau, į 2 dalis, į 4 dalis. Atpažįsta, atkuria, pratęsia, sukuria skirtingų garsų, dydžių, formų, spalvų sekas su 2–3 pasikartojančiais elementais.</p> <p>Matavimas Skiria plokštumos ir erdvės figūras: skritulį ir rutulį, kvadratą ir kubą. Klasifikuoja daiktus pagal dydį, formą arba spalvą. Matuodamas atstumą, ilgį, tūrį, masę, naudojami vienu ar keliais sąlyginiais matais (savo pėda, sprindžiu, trečiu daiktu). Atranda, kad į skirtingos formos daiktus galima sutalpinti tą patį skystų ar birių medžiagų (vandens, smėlio ir kt.) kiekį. Lygindamas dydžius, vartoja jų skirtumo didumą pabrėžiančius žodžius (šiek tiek didesnis, truputį mažesnis, didžiausias, mažiausias ir kt.). Apibūdina daiktų vietą ir padėtį kitų daiktų ar vienas kito atžvilgiu, sakydamas: į kairę – į dešinę, aukščiau - žemiau, virš - po; šalia, greta, viduryje, tarp, priešais, prie, prieš, paskui, šalia vienas kito, už, prieš, tarp, viduje, išorėje ir kt. Žino, jog gamtoje esama įvairios trukmės pasikartojančių ciklų (kartojasi savaitės dienos, metų laikai ir pan.).</p>	
7-asis žingsnis	<p>Pažengusiems</p> <p>Skaičiavimas Pradeda suprasti ryšius tarp skaičių. Vartoja žodžius: sudėti, pridėti, atimti, kiek bus, kiek liks ir pan. Išdėlioja daiktus į eilę pagal tą patį požymį.</p> <p>Matavimas Skiria ir pavadina plokštumos ir erdvės figūras. Sugrupuoja daiktus pagal nurodytą požymį. Pradeda suprasti, kad tas pats daiktas gali priklausyti kitai grupei pagal kitą požymį. Pradeda suprasti, kada vartojami priešingos reikšmės žodžiai: mažas ir didelis, lengvas ir sunkus ir kt. Moka parodyti, kur yra greta esantys nematomi objektai.</p>	
<p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs pažinti pasaulį skaičiuodamas ir matuodamas.</p>		
<p>Ugdymo gairės Žaisti didaktinius, stalo žaidimus, loto ir kt. Naudoti smulkiają tautosaką, daineles, skaičiuotes, palyginimus. Aplinkoje turėti daiktų grupavimui, palyginimui, matavimui, įvairaus dydžio ir formų daiktų.</p>		

Vartyti knygeles, paveikslėlius su pavaizduotais įvairaus dydžio, formos, spalvos objektais. Skatinti vaikus juos įvardinti, pakartoti jų dydį, formą.
 Mokyti apibūdinti daiktus, juos grupuoti pagal dydį, formą, panaudojimo galimybes, rūšį.
 Žaisti judrius žaidimus nusakant kryptį, žaidimus su taisyklėmis.
 Skatinti vaikus aplinkoje ieškoti, pastebėti daiktus, jų dalis: juos grupuoti, skaičiuoti, matuoti.
 Skatinti norą sužinoti, pažinti, pasakoti ir kalbėti apie savo potyrius.

Metodai ir priemonės

Didaktiniai žaidimai, stalo žaidimai, lota.
 kūrybiniai žaidimai darželio teritorijoje ir grupėje.
 Išvykų – atradimų organizavimas.
 Pažinimo ir tyrinėjimų savaitės organizavimas.
 Ypatingos aplinkos, eksperimentavimo ir tyrinėjimų vietos įrengimas.
 Matuoti, lyginti, rūšiuoti, gautus duomenis fiksuojant žodžiu, piešiniu, užrašu, žymėjimu ir kt.

Pasiekimų sritis: Iniciatyvumas ir atkaklumas

Esminis gebėjimas: *Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.*

Žr. Pasiekimų sritį – Iniciatyvumas ir atkaklumas (psl.: 23)

Pasiekimų sritis: Tyrinėjimas

Esminis gebėjimas: *Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.*

1-asis žingsnis	Stengiasi pamatyti, išgirsti, paliesti, paimti, paragauti žaislus ir kitus daiktus. Reaguoja į tai, kas vyksta aplinkui, bando dalyvauti (mimika, judesiais, garsais).	Ims žaislus, daiktus, lies, tyrinės, apžiūrinės. Džiaugsis tuo, kas pavyksta. Bandys išardyti – sudėti. Kartos tą patį veiksmą, žaisdamas ir manipuliudamas daiktais.
2-asis žingsnis	Stengiasi išbandyti žaislus ar daiktus, stebi, kas vyksta aplinkui, rodo kitiems, ką pavyko padaryti. Mėgsta žaisti slėpynių. Patikusį veiksmą prašo pakartoti daug kartų.	Rūšiuos, grupuos daiktus. Imituos skaitymą. Pasakos ką mato.
3-asis žingsnis	Atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis, tačiau rodo susidomėjimą, bando aiškintis, kas tai yra, kaip ir kodėl tai veikia, vyksta.	Žaisdamas išbandys, tyrinės daiktus, aplinką. Tyrinės reiškinius, daiktų savybes, juos tikslingai grupuos ir
4-asis žingsnis	Pats pasirenka žaidimui ar kitai veiklai reikalingus daiktus ir medžiagas, paaiškina, kodėl pasirinko. Žaisdamas tyrinėja, išbando daiktus bei medžiagas (pvz., plaukia ar skęsta, rieda ar sukasi ratu, tinka daiktai vienas prie kito ar ne ir pan.).	

5-asis žingsnis	<p>Geba suvokti ryšį tarp to, kaip daiktas padarytas ir jo paskirties (pvz., ratai yra apvalūs, nes mašinos paskirtis yra judėti). Domisi medžiagomis, iš kurių padaryti daiktai, ir jų savybėmis. Suvokia medžiagos, iš kurios padarytas daiktas, pasirinkimo tikslumą (pvz., kodėl mašinos korpusas iš metalo, o padangos iš gumos). Paaiškina, kad su nežinomais daiktais ir medžiagomis reikia elgtis atsargiai, stengiasi taip daryti. Išskiria akivaizdžius daiktų, medžiagų, gyvūnų, augalų bruožus, savybes, kalbėdami apie tai kartais susieja skirtingus pastebėjimus.</p>	klasifikuos. Susipažins, domėsis su kai kuriais senoviniais daiktais, įnagiais. Samprotaus, analizuos, komentuos apie daiktų naudojimą, reiškinius, vykstančius gamtoje ir aplinkoje. Su suaugusiais ir vaikais stebės, bandys, konstruos, numatys, nesudėtingus bandymus.
6-asis žingsnis	<p>Domisi aplinka, mėgsta stebėti, kaip auga augalai, kaip elgiasi gyvūnai, noriai atlieka paprastus bandymus, tyrinėja, iš kokių medžiagų padaryti daiktai, kur jie naudojami. Samprotauja apie tai, ką atrado, sužinojo, kelia tolesnius klausimus, siūlo idėjas, ką dar galima būtų tyrinėti. Domisi, kaip seniau gyveno žmonės, kaip žmonės gyvena kitose šalyse. Aktyviai tyrinėdami aplinką demonstruoja vis didėjančią kūno kontrolę, tinkamai pasitelkia visus pojūčius, savo galimybėms išplėsti pasitelkia įrankius ir kitas priemones (pvz., lupą, mikroskopą). Su suaugusiais ar kitais vaikais aptaria nesudėtingų stebėjimų, bandymų ar konstravimo planus, numato rezultata, mokosi pavaizduoti juos nesudėtingose lentelėse, diagramose, išradingai, kūrybiškai pristato savo tyrinėjimus ir kitus darbus. Stebėdamas fotografijas aiškinasi, kuo yra panašus į savo artimuosius, kuo skiriasi nuo jų. Palygina daiktus, medžiagas, gyvūnus ir augalus, atsižvelgdamas į savybes, tikslingai grupuoja ir klasifikuoja.</p>	Atliks problemines užduotis, tyrinės techninius atradimus: prietaisų galimybes, energiją, žais kompiuterinius žaidimus. Išradingai ir kūrybiškai pristatys savo tyrinėjimus ir kitus darbus.
7-asis žingsnis	<p>Pažengusiems Domisi gamtinės aplinkos tyrinėjimais. Siūlo idėjas. Suaugusiojo padedamas numato, ką reiks atlikti, pasiūlo, stebi ar bando tyrinėjant, aptaria ir daro išvadas. Suaugusiojo padedamas atlieka paprastus socialinės aplinkos, žmonių gyvenimo, darbo, kūrybos tyrinėjimus. Atskiria dalis nuo visumos, sujungia į visumą, sudaro sekas, grupuoja, klasifikuoja. Projektuoja, modeliuoja. Tyrinėjimo rezultatus pavaizduoja piešiniu ir kt.</p>	
<p>Vertybinė nuostata. Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.</p>		
<p>Ugdymo gairės Skatinti vaikus žaisti, veikti, tyrinėti su visais aplinkoje esančiais daiktais. Leisti pajusti skirtingų faktūrų, formų, dydžio daiktus. Skatinti manipuliuoti kiekiais, surinkti, rūšiuoti ir sudėlioti daiktus. Skatinti naudotis simboliais, pateikti tinkamų knygų, paveikslų, plakatų, kuriais galėtų remtis, grupėje naudotis mikroskopu, lupa, smėlio laikrodžiu, liniuote ir kitais prietaisais. Vykdyti projektinę veiklą. Organizuoti įvairias išvykas, ekskursijas, viktorinas, tyrinėjimų savaites, projektus. Sudaryti sąlygas aktyviam aplinkos tyrinėjimui, netrukdyti, nepertraukti, jei reikia – padėti.</p>		
<p>Metodai ir priemonės</p>		

<p>Projektinė veikla. Didaktiniai žaidimai, judrieji žaidimai, žaidimai su taisyklėmis. Pažinimo ir tyrinėjimų savaitės organizavimas. Ypatingos aplinkos, eksperimentavimo ir tyrinėjimų vietos įrengimas. Matuoti, lyginti, rūšiuoti, gautus duomenis fiksuojant žodžiu, piešiniu, užrašu, žymėjimu ir kt. Veikloje naudoti įvairius nesudėtingus bandymus, eksperimentus.</p>		
<p>Pasiekimų sritis: Problemų sprendimas</p>		
<p>Esminis gebėjimas: <i>Atpažįsta ką nors veikiant kilsius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.</i></p>		
<p>Žr. Pasiekimų sritį – Problemų sprendimas (psl.: 25)</p>		
<p>Pasiekimų sritis: Mokėjimas mokytis</p>		
<p>Esminis gebėjimas: <i>Mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, spręsdamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.</i></p>		
1-asis žingsnis	<p>Reaguoja į kalbinimą, mimiką, žaislus, daiktus. Stebi ką nors ir susitapatina su juo, mėgdžioja, siekia išgauti tą patį rezultatą. Pradeda tyrinėti žaislus ir daiktus visais pojūčiais.</p>	<p>Stebės, kartos, domėsis, kūno judesiais. Patrauks, pastums, paridens, sutekdamas dėmesį į atliekamą veiksmą. Daug kartų kartos veiksmą.</p>
2-asis žingsnis	<p>Nori naujų išpūdžių, todėl aktyviai domisi aplinkos daiktais – juda, norėdamas paimti, pasiekti, išbandyti žaislus ar daiktus. Patraukia, pastumia, paridena, įdeda daiktus ir stebi, kas vyksta, bando pakartoti pavykusį veiksmą. Stebi, mėgdžioja, klausia.</p>	<p>Mėgdžios suaugusius. Klaus, kas ir kodėl vyksta, kaip.</p>
3-asis žingsnis	<p>Veikia spontaniškai ir tikėdamasis tam tikro rezultato. Klausia, kaip kas nors vyksta, kaip veikia, atidžiai stebi, bando. Modeliuoja veiksmus ir siužetinio žaidimo epizodus. Džiaugiasi tuo, ką išmoko.</p>	
4-asis žingsnis	<p>Pasako, parodo, ką nori išmokti. Mėgsta kūrybiškai žaisti, veikti, siūlo žaidimų ir veiklos idėjas, imasi iniciatyvos joms įgyvendinti, pastebi ir komentuoja padarinius. Pasako, ką veikė ir ką išmoko.</p>	<p>Rūšiuos, grupuos daiktus, žaislus pagal kriterijus. Bandys, eksperimentuos įvairioje veikloje.</p>
5-asis žingsnis	<p>Norėdami ką nors išmokti pasako, ko nežino ar dėl ko abejoja. Drąsiai spėja, bando, klysta ir taiso klaidas, klauso, ką sako kiti, pasitikslina. Aptaria padarytus darbus, planuoja, ką darys toliau, spėlioja, kas atsitiks, jeigu...</p>	<p>Aptars, planuos, komentuos savo veiklą. Vartys knygeles, enciklopedijas, žiūrės nuotraukas ir paveikslus, tyrinės žemėlapius.</p>
6-asis žingsnis	<p>Kalba apie tai, ką norėtų išmokti, ką darys, kad išmoktų, numato, ką veiks toliau, kai išmoks. Laiko save tikru mokiniu, atradėju. Drąsiai ieško atsakymų į klausimus, rodo iniciatyvą iškeliant ir sprendžiant problemas. Išsiaiškina, kokios informacijos reikia, randa reikiamą informaciją įvairiuose šaltiniuose,</p>	<p>Ieškos atsakymų į rūpimus klausimus. Aptars rezultatus,</p>

	<p>pvz., enciklopedijose, žinyuose. Siūlo ir jungia idėjas bei strategijas joms įgyvendinti. Pasako, ką jau išmoko, ką dar mokosi, paaiškina, kaip mokėsi, kaip mokysis toliau.</p>	formuluos išvadas.
7-asis žingsnis	<p>Pažengusiems</p> <p>Samprotauja apie mokymąsi mokykloje, išsako savo požiūrį į mokymąsi, jo prasmę. Kalba apie tai, kad daug sužinoti apie žmones, daiktus galima iš knygų, spaudos, enciklopedijų ir kt. Savarankiškai susiranda nesudėtingą informaciją, klausinėja, kai reikia, prašo suaugusiųjų pagalbos. Siūlo idėjas, ko ir kaip galima būtų mokytis kartu. Mokosi iš kitų. Apmąsto ir samprotauja, ko mokėsi, ką išmoko, ko dar norėtų išmolti.</p>	
<p>Vertybinė nuostata. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ko išmoko.</p>		
<p>Ugdymo gairės</p> <p>Skatinti vaikų smalsumą, leisti vaikams žaisti ir mokytis savo tempu, atkreipti dėmesį į vaiko ketinimus, ką nors išbandyti, pažinti. Padėti vaikams suprasti savo galimybes ir apribojimus, sudaryti visas sąlygas tobulinti savo gebėjimus individualiu tempu; Pagalbą suteikti, tik tada, kai vaikui tikrai to reikia. Padrąsinti, paskatinti, parodyti pasitikėjimą kiekvieno vaiko galimybėmis. Kartu su vaiku pasidžiaugti jo pasiekimais. Kalbėtis apie dienos veiklas, ko išmoko kartu veikdami, kaip jie mokėsi, ką dar norėtų išmolti. Organizuoti stalo žaidimus, žaidimus su taisyklėmis ir padėti laikytis bendrų sutarimų;</p>		
<p>Metodai ir priemonės</p> <p>Pokalbiai, diskusijos, aptarimai apie tai, ką vaikai jau išmoko, ko dar mokysis, kaip jie mokosi ir kokie įvairūs yra mokymosi būdai.</p> <p>Meninė-kūrybinė veikla.</p> <p>Bandymai, eksperimentai, tyrinėjimai, stebėjimai, mėgdžiojimas, skatinimas, pavyzdys, pagyrimas, padaršinimas, komentavimas, filmuko žiūrėjimas, skaitymas, žaidimas.</p> <p>Situacinis-spontaniškas metodas (atsižvelgiant į vaikų siūlymus ir idėjas).</p> <p>Individuali veikla, veikla grupelėmis, visos grupės veikla, komandinė veikla. Situacijų, patirties modeliavimas, aptarimas.</p> <p>Literatūros skaitymas, aptarimas.</p> <p>Knygeles, žurnalai, laikraščiai ir kiti spaudiniai</p> <p>Loto ir kiti žaidimai, paveikslėliai, plakatai, kalbiniai ir kiti stalo žaidimai.</p> <p>Įvairios rašymo ir piešimo priemonės, plakatai, antrinės žaliavos, gamtinė medžiaga, video/audio įrašai, molis, plastilinas, druskos tešla, tekstilinės priemonės, teatro lėlės bei kostiumai.</p> <p>Dailės priemonės ir teatrinės veiklos atributika.</p> <p>Dailes kuriniu reprodukcijos, skulptūros, paveikslai, medžio drožiniai metalo dirbiniai ir kiti meno kuriniai.</p> <p>Stalo žaidimai, antrinės žaliavos, gamtinė medžiaga, video/audio įrašai, molis, modelinas, plastilinas, tekstilinės priemonės.</p> <p>Edukacinės valandėlės ir išvykos į skverus, parkus, muziejus.</p>		

MENINĖ KOMPETENCIJA		
Pasiekimų sritis: Meninė raiška		
Esminis gebėjimas: Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.		
Žingsniai	Vaikų pasiekimai	Vaikų veiksenos
1-asis žingsnis	<p>Muzika, šokis Reaguoja į muzikos garsus, melodijas, balso intonacijas, judesius, išraiškingą mimiką, suklusdamas, sutelkdamas žvilgsnį, nutildamas, nustodamas arba pradėdamas judėti, krykštaudamas, judėdamas, žaisdamas balso intonacijomis, garsais.</p> <p>Žaidinimai ir vaidyba Kalbinamas, žaidinamas reiškia emocijas, norus įvairiomis balso intonacijomis, veido mimika, lingavimu, plojimu, mojuodamas žaislu, daiktu.</p> <p>Vizualinė raiška Storu pieštuku, teptuku, kreidele baksnoja, brauko, tepinėja, spaudinėja palikdamas pėdsakus (taškus, įvairių kryptų linijų brėžius, dėmes). Domisi ir džiaugiasi dailės priemonėmis, jas apžiūrinėja, ragauja, varto.</p>	<p>Krykštaus, spygaus iš malonumo, judindamas rankas, kojas.</p> <p>Išbandys įvairias dailės priemones.</p> <p>Eksperimentuos tapydamas, spontaniškai tyrinės, intonuos garsus. (plos, trepsės, tūpčios).</p> <p>Imituos rankų ir kūno judesius, (eidamas, pritūpdamas ir pan.).</p> <p>Piešdamas, lipdydamas, įvardins ir reikš savo potyrius, emocijas.</p> <p>Su pasirinktais žaislais ir daiktais, žais, vaizduos, imituos.</p>
2-asis žingsnis	<p>Muzika, šokis Įdėmiai klausosi muzikos ir aplinkos garsų, spontaniškai žaidžia balso intonacijomis, rankų ir kojų judesiais mėgdžioja žaidinimų judesius, suaugusiųjų balso intonacijas, muzikos garsus, dviejų– trijų garsų melodijas ar daineles. Skambant muzikai ritmiškai ploja, trepsi, tūpčioja, barškina, stuksena kokiu nors daiktu.</p> <p>Žaidinimai ir vaidyba Žaidžiant sūpavimo, kykavimo, jodinimo, kutenimo, pirštukų žaidimus bei žaidinimus mėgdžioja įvairias išgirstas intonacijas, parodytus veiksmus. Įvairius jausmus, norus rodo judesiais ir veiksmais (pamojuoja, apkabina).</p> <p>Vizualinė raiška Spontaniškai keverzoja rankų judesių piešinius, juos apžiūrinėja. Džiaugiasi (šūkčioja, krykštauja, mojuoja rankomis) dailės priemonės (tirštais dažais, minkšta tešla) paliekamu pėdsaku ir patiriamais jutimais, siekia pakartoti ir pratęsti įdomią patirtį. Tyrinėdamas dailės medžiagas ir priemones, intuityviai atranda skirtingus veikimo su jomis būdus (brauko pirštais, varvina dažus, maigo tešlą).</p>	

3-asis žingsnis	<p>Muzika Emocingai atliepia klausomus kūrinius (vaikiškas dainas, instrumentinius kūrinius) - šypsosi, džiaugiasi, ploja, trepsi, sėdėdamas sūpuoja kojas ar pan. Vienas ir kartu su kitais dainuoja 2–4 garsų daineles, palydėdamas jas judesiais. Drauge su pedagogu žaidžia muzikinius žaidimus, jų tekstą imituoja rankų, kūno judesiais (žingsniuoja, bėga, apsisuka). Apžiūrinėja, tyrinėja ritminius muzikos instrumentus ir jais ritmiškai groja kartu su pedagogu. Kuria, dainuoja vieno aukščio tonu savitus žodžius, ritmuoja vaikiškais instrumentais ir daiktais.</p> <p>Šokis Mėgdžioja žaidinimų, gyvūnų, augalų judesius. Šoka spontaniškai kurdamas dviejų-trijų natūralių judesių (eina, pritūpia, pasisuka ir kt.) seką.</p> <p>Žaidimai ir vaidyba Žaisdamas su daiktu ar žaislu atlieka matytus veiksmus, judesius. Įvairiai intonuodamas kalba apie tai, ką daro. Mėgdžioja šeimos narių kalbą, veiksmus. Muzikiniuose rateliuose judesiais, veiksmiais vaizduoja siužeto elementus, reiškia savaiame kilusias emocijas.</p> <p>Vizualinė raiška Spontaniškai reiškia emocijas, išpūdžius dailės priemonėmis ir medžiagomis. Piešia įvairias linijas, jas jungia į formas vis labiau koordinuodamas rankų judesius. Bando ką nors pavaizduoti (mamą, mašiną). Savo abstrakcijose įžvelgia daiktus ar įvykius. Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis, tyrinėja įvairius veikimo jomis būdus. Piešdamas, spauduodamas, tapydamas, lipdydamas, konstruodamas labiau mėgaujasi procesu, o ne rezultatu.</p>	
4-asis žingsnis	<p>Muzika Klausydamasis ir tyrinėdamas gamtos garsus, trumpus vokalinius ir instrumentinius kūrinius, judesiais emocingai atliepia jų nuotaiką, tempą bei keliais žodžiais juos apibūdina. Kartu su kitais dainuoja trumpas, aiškaus ritmo, siauro diapazono, laipsniškos melodinės slinkties autorines ir liaudies dainas. Dainavimą palydi ritmiškais judesiais. Tyrinėja savo balso galimybes (dainuoja garsiai, tyliai, aukštai, žemai, greičiau, lėčiau). Žaidžia įvairių tautų muzikinius žaidimus, atlikdamas kelis nesudėtingus judesius: eina, bėga rateliu, trepsi, ploja, mojuoja, sukasi po vieną ir už parankių. Tyrinėja garso išgavimo būdus kūno, gamtos, įvairiais muzikos instrumentais, jais ritmiškai pritaria suaugusiojo grojimui. Improvizuoja skanduodamas, plodamas, trepsėdamas, stuksendamas, spontaniškai kuria ritminius, melodinius motyvus savo vardui, žodžiams.</p> <p>Šokis Žaidžia vaizduojamuosius (darbo proceso, augalų vegetacijos, gyvūnų) šokamuosius žaidimus, šoka trijų–keturių natūralių</p>	<p>Klausys įvairių epochų, kultūrų, stiliaus muzikos, gamtos garsų įrašų. Išbels ritmą klausant muzikinių kūrinių. Gros įvairiais vaikiškais instrumentais, tyrinės jų garsus, kurs melodijas.</p>

	<p>judesių (bėga, sukasi, ritasi ir kt.) šokius.</p> <p>Žaidimai ir vaidyba Žaisdamas atkuria matytų situacijų fragmentus, panaudoja tikrus daiktus, reikmenis, drabužius. Kuria dialogą tarp veikėjų, išraiškingai intonuoja. Žaisdamas atsipalaiduoja. Muzikiniuose rateliuose kuria ar savaip perteikia kelis veikėjų vaizduojančius judesius, veiksmus, spontaniškai reiškia emocijas.</p> <p>Vizualinė raiška Patirtį išreiškia įvairiomis linijomis, jų deriniais, dėmėmis, geometrinėmis ir laisvomis formomis, spalvomis, išgaudamas šiek tiek atpažįstamus vaizdus, objektus, juos įvardija. Kuria spontaniškai, kartais pagal išankstinį sumanymą, kuris darbo eigoje dažnai kinta, „pasimeta“. Kūrybos procesą palydi pasakojimu, komentavimu, gestikuliacija, mimika. Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis, atrasdamas spalvų, linijų, formų, faktūrų įvairovę, turi mėgstamas spalvas. Kuria koliažus, spauduoja įvairiomis priemonėmis, konstruoja, lipdo nesudėtingas formas. Išryškina vaizduojamų objektų bruožus, reikšmingas detales. Objektus vaizduoja ne tokius, kokius mato, o tokius, ką apie juos žino. Kuria pagal išankstinį sumanymą, kuris procese gali kisti. Eksperimentuoja tapybos, grafikos, mišriomis dailės priemonėmis ir medžiagomis, kuria sudėtingesnius koliažus, trimates formas iš įvairių medžiagų, asambliažus, fotografuoja, piešia skaitmeninėmis priemonėmis (piešimo programomis telefone, kompiuteryje).</p>	<p>Dainuos, kurs daineles.</p> <p>Šoks liaudies šokius, ratelius, žais liaudies, muzikinius žaidimus, atkartos, spontaniškai judės.</p> <p>Šoks su įvairiomis priemonėmis: kaspinais, lietučiais, balionais, skarelėmis, lankais, kamuoliais ir kt.</p> <p>Lankysis įvairiuose spektakliuose, juos aptars. Improvizuos, inscenizuos. Žais kūrybinius - vaidmeninius žaidimus, teatrą. Žaidimuose naudos lėles, kaukes, aplinkos daiktus.</p> <p>Pieš užsimerkus, abiem rankomis, pieš įvairioje erdvėje, kurs albumus. Spalvins, kopijuos, dekoruos, dailins, puoš. Savo sumanymus, įspūdžius, patirtį vaizduos meno kūrinuose.</p> <p>Pieš pieštukais, kreida, medžio anglimi ir kt. ant popieriaus, smėlio, sniego. Aplikuos, konstruos, kurs modelius, maketus, koliažus, erdvines konstrukcijas iš įvairių medžiagų (popieriaus, antrinių žaliavų, gamtinės medžiagos ir kt.), lipdys (plastilinas, modelinas, druskos tešla, molis ir kt.). Kurs, reikš savo potyrius neįprastomis sąlygomis ir priemonėmis. Lankstys iš popieriaus nesudėtingus lankstinukus, juos puoš. Iliustruos kūrinus, savo</p>
5-asis žingsnis	<p>Muzika Balsu, judesiais, pasirinktu muzikos instrumentu spontaniškai improvizuoja, pritaria klausomam vokalinės, instrumentinės muzikos įrašui ar gyvai skambančios muzikos kūrinui. Savais žodžiais išsako kilusius įspūdžius. Atpažįsta kai kurių instrumentų (smuiko, būgno, dūdelės, varpelio) tembrus, girdėtus kūrinius.</p> <p>Dainuoja vienbalses, dialoginio pobūdžio dainas, jaučia ritmą. Dainuodamas išbando balso skambesį, išmėgina jį įvairioje aplinkoje (grupėje, kieme ir kt.). Stengiasi tiksliau intonuoti, taisyklingiau artikuliuoti (aiškiai tarti balsius, priebalsius, dvibalsius), taisyklingiau stovėti, kvėpuoti.</p> <p>Ritminiais, melodiniais, gamtos, savo gamybos vaikiškais muzikos instrumentais pritaria dainoms, šokiams, tyrinėja jų skambėjimo tembrus.</p> <p>Improvizuodamas balsu, vaikišku muzikos instrumentu kuria ritmus, melodijas ketureiliams, mįslėms, patarlėms.</p> <p>Šokis Šoka sukamuosius (kai sukamasi poroje) ratelius, paprastų žingsnių (paprastasis, aukštas paprastasis, stangrus, pritupiamasis) autorinius ir penkių–šešių natūralių judesių (bėga, sukasi, pašoka ir kt.) šokius.</p> <p>Šoka improvizuotai kurdamas penkių–šešių natūralių judesių seką, reaguodamas į muziką, išreiškdamas aplinkos vaizdus</p>	

	<p>(gamtos reiškinius, gyvūnus).</p> <p>Vaidyba Vaidindamas stalo, lėlių teatre, vaizduoja realistinį ir fantastinį siužetą, išplėtoja vyksmą dialogu, monologu, keisdamas balso intonacijas. Išreiškia savo norus, jausmus, mintis, baimes. Susikuria ištisa žaidimo aplinką, panaudodamas daiktus, drabužius, reikmenis. Muzikiniuose žaidimuose ir rateliuose kuria ar savaip perteikia 3–4 veiksmų seką, vaizduojančią augimą, darbus, veikėjų judėjimą, stengiasi perteikti veikėjo nuotaikas.</p> <p>Vizualinė raiška Savo emocijas, patirtį, įspūdžius išreiškia kitiems atpažįstamais vaizdais. Išryškina vaizduojamų objektų bruožus, reikšmingas detales. Objektus vaizduoja ne tokius, kokius mato, o tokius, ką apie juos žino. Kuria pagal išankstinį sumanymą, kuris procese gali kisti. Eksperimentuoja tapybos, grafikos, mišriomis dailės priemonėmis ir medžiagomis, kuria sudėtingesnius koliažus, trimates formas iš įvairių medžiagų, asambliužus, fotografuoja, piešia skaitmeninėmis priemonėmis (piešimo programomis telefone, kompiuteryje).</p>	<p>sukurtus pasakojimus. Rengs meninius, kūrybinius projektus, parodas bendradarbiaujant su tėvais, kitomis grupėmis, socialiniais partneriais. Išbandys įvairius amatus. Bendraus su amatininkais.</p>
6-asis žingsnis	<p>Muzika Klausosi įvairaus stiliaus, žanrų muzikos kūrinių ir spalvomis ar piešiniu spontaniškai perteikia kilusius įspūdžius. Tyrinėja girdimos muzikos, triukšmo, tylos panašumus ir skirtumus. Įvardija kūrinio nuotaiką, tempą, dinamiką, skiria kai kuriuos instrumentus. Dainuoja sudėtingesnio ritmo, melodijos, platesnio diapazono vienbalses dainas, jas gana tiksliai intonuoja. Dainuoja trumpas daineles kanonu, įsiklausydami į savo ir draugų dainavimą. Melodiniais vaikiškais muzikos instrumentais groja 2–3 garsų melodijas. Pritaria suaugusiojo grojimui, atlikdami muzikines pjeses solo ir orkestre, seka dirigento judesius, stengiasi kartu pradėti ir baigti kūrinėlį. Improvizuodamas balsu muzikos instrumentu kuria melodiją trumpam tekstui, paveikslui. Žaidžia muzikinius dialogus, kuria judesius kontrastingo pobūdžio muzikai.</p> <p>Šokis Šoka sudėtingesnius ratelius (tiltelių, grandinėlių), paprastųjų ir bėgamųjų (paprastasis bėgamasis, aukštasis bėgamasis, liaunas, smulkus bėgamasis) žingsnių autorinius ir natūralių judesių šokius. Šoka improvizuotai kurdamas septynių-aštuonių natūralių judesių seką, perteikdamas trumpą siužetą ar pasirinktą nuotaiką, išreikšdamas erdvės (aukštai - žemai) ir laiko (greitai - lėtai) elementus.</p> <p>Vaidyba Kurdamas lėlių, dramos vaidinimus pagal girdėtą pasaką ar pasiūlytą situaciją, improvizuoja trumpas žodines veikėjų</p>	

	<p>frazes, fizinius veiksmus, atskleidžia jų norus, emocines būsenas. Tikslingai naudoja daiktus, teatro reikmenis, drabužius, aplinką.</p> <p>Žaisdamas muzikinius žaidimus ir ratelius, perteikia veikėjo mintis, emocijas.</p> <p>Vizualinė raiška</p> <p>Detalesniais, įtaigiais dailės darbais pasakoja realias ir fantastines istorijas, įvykius.</p> <p>Vaizdus papildo grafiniais ženklais (raidėmis, skaičiais, žodžiais ir kt.).</p> <p>Kuria pagal išankstinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti.</p> <p>Kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus.</p> <p>Skirtingiems sumanymams įgyvendinti dažniausiai tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas.</p> <p>Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninio piešimo ir kt. kompiuterinėmis technologijomis.</p>	
7-asis žingsnis	<p>Pažengusiems</p> <p>Muzika</p> <p>Klausosi kompozitorių ir liaudiškos muzikos kūrinių. Įvardija kai kuriuos klausytų kūrinių autorius ir atpažįsta liaudiškos muzikos kūrinius.</p> <p>Išraiškingai, skambiu, natūraliu balsu dainuoja dainas su instrumentiniu pritarimu.</p> <p>Dainuoja oktavos ribose solo, ansamblyje ir su visa grupe.</p> <p>Tyrinėja balso skambėjimo ypatumus dainuodami su žodžiais ir be jų, žaisdami įvairius žaidimus.</p> <p>Groja ritmiškai, aiškiai, taisyklingai sėdi, laiko instrumentą, pritaria dainoms, šokiams, rateliams, muzikiniams žaidimams.</p> <p>Kuria ritmus ir melodijas dainoms, improvizuoja muzikos instrumentais pagal savo ar sugalvotą ar pasiūlytą temą.</p> <p>Šokis</p> <p>Žaisdamas šokamuosius žaidimus, šokdamas ratelius, natūralių judesių autorinius šokius savitai reiškia nuotaikas.</p> <p>Kuria natūralių judesių trumpą šokį, reaguodamas į muziką, perteikdamas trumpą siužetą ar pasirinktą nuotaiką, išreiškdamas šokio elementus .</p> <p>Vaidyba</p> <p>Kurdamas lėlių, dramos vaidinimus pagal girdėtą pasaką, pasiūlytą meninę ar ugdomąją situaciją, bendradarbiauja su kitu vaidinimo veikėju.</p> <p>Improvizuoja dialogą, nuoseklią veiksmų seką, laisvai, su pasitikėjimu atskleidžia veikėjų norus, emocines būsenas</p> <p>Vizualinė raiška</p> <p>Drąsiai įgyvendina savo kūrybinius sumanymus. Numato galimą sumanymo realizavimo seką bei rezultatą. Įvairiai varijuodamas spalvų, linijų bei formų junginiais ir deriniais, išryškindamas detales pasakoja.</p> <p>Kurdamas bendrus darbus bando derinti savo sumanymus ir veiksmus su kitais.</p> <p>Kūrybiškai panaudoja tradicines ir netradicines medžiagas, priemones, technikas sumanymui įgyvendinti.</p> <p>Bando kurti naudodamasis skaitmeninio piešimo ar kitomis</p>	

	kompiuterinėmis programomis, skaitmeninėmis priemonėmis.	
<p>Vertybinė nuostata. Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.</p>		
<p>Ugdymo gairės Išraiškingai, džiugiai bendrauti su vaiku. Laisvai improvizuoti, kartoti gyvūnų judesius, perteikti darbo veiksmus, išreikšti emocijų būseną. Klausytis dainelių, patiems dainuoti su vaikais įvairaus turinio dainas, imituojant jų tekstą judesiais. Žaisti muzikinius žaidimus, groti muzikos instrumentais. Klausytis liaudies dainų, instrumentinės muzikos, klasikinės muzikos. Kartu kurti ritmus, melodijas, Kartu su vaikais atlikti visas šokio rūšis. Skatinti vaikus sudarinėti šokio judesių sekas, juos atlikti skambant įvairiai muzikai, tyloje. Vaidinti, kurti, pasakoti, improvizuoti, skatinti vaikus įsijausti į veikėjus, siužetą. Piešti įvairiomis dailės priemonėmis, skatinti vaikus pasakoti apie savo piešinį, jausmus atliekant darbelį.</p>		
<p>Metodai ir priemonės Dainavimas. Grojimas improvizuotais ir tikrais muzikos instrumentais: barškučiais, čezančiu popieriumi ir pan.. Lazdelėmis, akmenukais, buteliais su vandeniu, dūdelėmis, metalofonais ir kt. vaikiškais instrumentais, skrabalų plokštelėmis ir kt.. Muzikinė veikla organizuojama salėje, meninio ugdymo kabinete, grupėje, kasdieninėje veikloje. Organizuojama bendra grupės muzikinė veikla, individuali muzikinė veikla muzikos erdvėje, savarankiškas muzikavimas laisvalaikiu, muzikavimas kartu su šeima. Muzikavimo elementų įtraukimas į kitą veiklą. Kalendorinių švenčių, tradicinių vakaronių, pramogų, popiečių organizavimas. Suaugusiųjų ir vaikų bendrų koncertų, rengimas darželyje ir už jo ribų. Žaislų gamyba siužetiniams-vaidmeniniams žaidimams, dovanėlių draugams, tėvams, papuošalų grupei gamyba.(įvairi medžiaga) Kolektyvinė ir individuali meninė kūryba lauke ir grupėje (Dideli popieriaus lapai, spalvota kreida, gamtinė ir kt. medžiaga koliažams A4 formato ir dideli popieriaus lakštai piešimui, guašas ir/ar akrilas, minkšti pieštukai Kalendorinių švenčių, tradicinių vakaronių, pramogų, popiečių organizavimas. Suaugusiųjų ir vaikų bendrų koncertų, rengimas darželyje ir už jo ribų. Dalyvavimas mikrorajono, miesto, regiono vaikų renginiuose. Paprasčiausių figūrų: pritūpti, pašokti, šokti už parankių, atbulomis, atlikimas meninės veiklos metu.</p>		
<p>Pasiekimų sritis: Estetinis suvokimas</p>		
<p>Esminis gebėjimas: <i>Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais</i></p>		
1-asis žingsnis	Susidomi, trumpam sutelkia dėmesį bei rodo pasitenkinimą (krykštauja, siekia paliesti rankomis), kai yra emociškai kalbinamas suaugusiojo, kai mato ryškius, gražių formų daiktus, spalvingus paveikslėlius, žaislus, girdi ritmiškus muzikos ir kitus garsus, mato šokio judesius.	Stebės, kartos, domėsis, kūno judesiais. Patrauks, pastums, paridens, sutekdamas dėmesį į atliekamą

2-asis žingsnis	<p>Skirtingai reaguoja girdėdamas besikeičiančių intonacijų suaugusiojo kalbinimą, muzikos garsus, matydamas gražius gamtos bei aplinkos daiktus ar vaizdus, spalvingas knygielių iliustracijas, šokančius ir vaidinančius vaikus ar suaugusiuosius.</p> <p>Intuityviai mėgdžioja tai, kas jam patinka.</p>	<p>veiksma.</p> <p>Daug kartų kartos veiksmą.</p> <p>Mėgdžios suaugusius.</p> <p>Klaus, kas ir kodėl vyksta, kaip</p>
3-asis žingsnis	<p>Atpažįsta (suklūsta, rodo) kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytus šokius, ratelius, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinius.</p> <p>Emocingai reaguoja girdėdamas darnų garsų, intonacijų, žodžių sąskambį, žiūrinėdamas savo ir kitų piešinėlius, spalvingas knygielių iliustracijas, žaislus, džiaugdamasis savo puošnia apranga.</p> <p>Paklaustas pasako, ar patiko muzikos kūrinėlis, dainelė, šokis, vaidinimas, dailės darbelis.</p>	
4-asis žingsnis	<p>Džiaugiasi menine veikla, nori dainuoti, šokti, vaidinti, pasipuošti, gražiai atrodyti.</p> <p>Skirtingai reaguoja (ramiai ar emocingai) klausydamas ir stebėdamas skirtingo pobūdžio, kontrastingus meno kūrinius, aplinką.</p> <p>Keliais žodžiais ar sakiniais pasako savo išpūdžius apie klausytą muziką, dainelę, eilėraštį, pasaką, matytą šokį, vaidinimą, dailės kūrinį, knygielių iliustracijas, gamtos ir aplinkos daiktus ir reiškinius, pastebi ir apibūdina kai kurias jų detales.</p> <p>Reaguoja į kitų nuomonę.</p>	<p>Lankysis dailės darbų parodose, vartys reprodukcijų albumus, analizuos, aptars praeities, dabarties darbus.</p> <p>Pasivaikščiojimų po senamiestį metu apžiūrės, aptars architektų, skulptorių darbus.</p>
5-asis žingsnis	<p>Mėgaujasi muzikavimu, šokiu, vaidyba, dailės veikla.</p> <p>Rodo pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba, gėrasi savo ir kitų menine veikla, geru elgesiu, darbais.</p> <p>Grožisi gamtos spalvomis, formomis, garsais.</p> <p>Pastebi kai kuriuos meninės kūrybos proceso ypatumus (siužetą, veikėjų bruožus, nuotaiką, spalvas, veiksmus).</p> <p>Pasako, kaip jautėsi ir ką patyrė dainuodamas, šokdamas, vaidindamas, piešdamas.</p> <p>Dalijasi išpūdžiais po koncertų, spektaklių, parodų, renginių lankymo.</p> <p>Pasako savo nuomonę apie muzikos kūrinėlį, dainelę, šokį, vaidinimą, dailės darbelį, aplinką, drabužį, tautodailės ornamentais papuoštus daiktus.</p>	<p>Apžiūrės draugų kūrybinius darbus, komentuos savo darbelius.</p> <p>Klausysis įvairių muzikos kūrinių, judės pagal muziką, apibūdins, perteiks savo mintis, išsakys išgyvenimus.</p> <p>Aptars vaidinimus (profesionalų, draugų).</p> <p>Rengs koncertus, spektaklius darželyje.</p> <p>Švęs kalendorines šventes.</p>
6-asis žingsnis	<p>Stengiasi kuo gražiau šokti, vaidinti, deklamuoti, dainuoti, groti, piešti, konstruoti.</p> <p>Gėrasi ir grožisi savo menine kūryba.</p> <p>Pastebi papuoštą aplinką, meno kūrinius ir pasako, kas jam gražu. Palankiai vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasako vieną kitą argumentą, kodėl gražu.</p> <p>Pasakoja išpūdžius apie muzikos, vaidinimo, šokio siužetą, matytus dailės, tautodailės kūrinius, vaizduojamus įvykius, veikėjus, nuotaiką, kilusius vaizdinius.</p> <p>Plačiau papasakoja, ką sukūrė, kaip pats bei kiti dainavo, grojo, šoko, vaidino, piešė.</p>	<p>Susipažins su etnokultūrinėmis tradicijomis.</p> <p>Lankysis mugėse (pvz.: Kaziuko mugė), susipažins su liaudies amatais.</p> <p>Lankysis mieste organizuojamuose renginiuose, koncertuose, spektakliuose.</p>

7-asis žingsnis	<p>Pažengusiems Nori matyti ir kurti grožį aplinkoje, kūrybinėje ir kasdieninėje veikloje. Išsako samprotavimus apie muzikos, vaidinimo, šokio, dailės, vaizduojamų įvykių kaitą, veikėjams būdingus bruožus, kilusius vaizdinius, potyrius. Pastebi, kas gražu, ir stengiasi tai panaudoti savo meninėje veikloje.</p>	
<p>Vertybinė nuostata. Domisi, gėrįsi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.</p>		
<p>Ugdymo gairės Nuolat ugdyti vaikų estetinį skonį, atkreipti dėmesį į gamtos ir aplinkos grožį. Skaityti, sekti, pasakoti, dainuoti lietuvių liaudies pasakas, dainas, padavimus, sakmes, mįsles, žaidimus, patarles, priežodžius, greitakalbes, erzinius ir kt. Kurti jaukią, gražią aplinką, sudaryti galimybes vaikui matyti gražius gamtos, aplinkos vaizdus, spalvingas knygeles, dailės kūrinius. Skatinti grožėtis menininkų darbais, jų kūrybos procesu. Lankytis parodose, meno dirbtuvėse, galerijose, spektakliuose. Skatinti visus išsakyti savo nuomonę. Palaikyti ir skatinti vaiko norą siekti grožio, jį pagirti, kad pasijustų pastebėtas ir įvertintas.</p>		
<p>Metodai ir priemonės Organizuoti išvykas į gamtą, muziejus, koncertus. Organizuoti susitikimus su liaudies meistrais, kitais menininkais. organizuoti tradicines vaikų-tėvų-pedagogų vakarones. Kartu su tėvais rengti darželio ekologinius, kultūrinius projektus, parodas. Organizuoti sezoninius įstaigos interjero apipavidalinimo projektus. Išvykų, susitikimų, švenčių metu susipažįsta su dailininkų, muzikantų, aktorių, tautodailininkų darbu, lankosi parodose, spektakliuose, koncertuose. Organizuoti saviraiškos ir kūrybos projektus, parodas, koncertus, dalyvauti festivaliuose, spektakliuose, konkursuose. Pasivaikščiojimas po miestelį ir miškelį, miško tylos žiemą ir civilizacijos garsų klausymas, įrašų klausymas. Muzikos, dailės, vaidybos tarpusavio integracija.</p>		
<p>Pasiekimų sritis: Kūrybiškumas</p>		
<p>Esminis gebėjimas: <i>Savitai reiškia savo įspūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.</i></p>		
1-asis žingsnis	<p>Pastebi ir smalsiai, gyvai reaguoja į naujus daiktus, žmones, aplinkos pasikeitimus.</p>	<p>Žiūrės, stebės, sieks, lies, tyrinės.</p>
2-asis žingsnis	<p>Domisi naujais daiktais, vaizdais, garsais, judesiais. Atranda naujus veiksmus (tapyti ant veidrodžio, ridenti, nardinti į vandenį ir kt.) ir taiko juos daiktų tyrinėjimui.</p>	<p>Tyrinės visais pojūčiais. Emocingai reaguos į naują patirtį ir taikys ją kūrybai. Įdėmiai klausysis, smalsaus, klausinės apie</p>

3-asis žingsnis	Atranda vis naujus dalykus artimiausioje įprastoje aplinkoje. Įsivaizduoja gyvūnus, augalus, daiktus, apie kuriuos jam pasakojama, skaitoma. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus simbolinius veiksmus.	supantį pasaulį, pats pasakos.
4-asis žingsnis	Ižvelgia naujas įprastų daiktų bei reiškinių savybes. Pasitelkia vaizduotę ką nors veikdamas: žaisdamas, pasakodamas, judėdamas. Sugalvoja įdomių idėjų, skirtingų veikimo būdų.	Pagal muziką atliks imitacinius judesius. Eksperimentuos įvairiomis muzikos priemonėmis.
5-asis žingsnis	Klausinėja, aiškindamasis jam naujus, nežinomus dalykus. Savitai suvokia ir vaizduoja pasaulį. Išradingai, neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones. Lengvai sugalvoja, keičia, pertvarko savitas idėjas, siūlo kelis variantus. Džiaugiasi savitu veiksmo procesu ir rezultatu.	Spontaniškai ir tikslingai kurs muziką, reikš mintis muzikos garsais. Improvizuos pagal muziką. Tyrinės dailės priemones, jų galimybes.
6-asis žingsnis	Nori atlikti ir suprasti vis daugiau naujų, nežinomų dalykų. Kelia probleminius klausimus, diskutuoja, svarsto, įsivaizduoja, fantazuoja. Ieško atsakymų, naujų idėjų, netikėtų sprendimų, neįprastų medžiagų, priemonių, atlikimo variantų, lengvai, greitai keičia, pertvarko, pritaiko, siekia savito rezultato. Drąsiai, savitai eksperimentuoja, nebijo suklysti, daryti kitaip.	Eksperimentuos skirtingomis formomis, spalvomis, įrankiais, medžiagomis. Bandys įvairius vaizdavimo būdus: piešimą, tapymą, liejimą, štapavimą, lipdymą, aplikavimą.
7-asis žingsnis	Pažengusiems Greitai pastebi ir renkasi tai, kas nauja, sudėtinga. Ižvelgia dar neišbandytas veiklos, saviraiškos galimybes, kelia probleminius klausimus, diskutuoja, svarsto. Pasineria į kūrybos procesą, įsivaizduoja, fantazuoja, pats ir kartu su kitais ieško atsakymų, netikėtų idėjų, savitų sprendimų, neįprastų medžiagų, atlikimo variantų. Nebijo daryti kitaip, būti kitoks, drąsiai, savitai eksperimentuoja.	Išbandys įvairią veiklą, įvairius daiktų panaudojimo būdus. Fantazuos, kurs, išsakys savo idėjas.

Vertybinių nuostata. Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.

Ugdymo gairės

Kurti žaidybines ir tyrinėjimo aplinką, pasirūpinti, kad vaikai nuolat patirtų vis naujų išpūdžių.
Kūrybinio mąstymo lavinimas – lankstumo, detalumo, originalumo paieškos.
Kurti saugią, džiaugsmingą, laisvą aplinką, kurioje vaikas galėtų laisvai eksperimentuoti, veikti, kurti.
Skatinti išbandyti įvairią veiklą, suteikiant laisvės, erdvės ir laiko kūrybiniam procesui įgyvendinti.
Lavinti kūrybinį mąstymą – lankstumą, detalumą, originalumą.
Skatinti vaikus drąsiai išsakyti savo mintis, sumanymus.
Pagirti ir padrąsinti bet kokią kūrybinę vaiko iniciatyvą.

Metodai ir priemonės

Pokalbiai, diskusijos, minčių lietus – išsakant visas, net ir pačias keisčiausias mintis ir pasiūlymus;
Pedagogų palaikymas ir paskatinimas bet kokios kūrybinės vaiko iniciatyvos;
Žodinė vaikų kūryba: pasakojimai, eilėraščiai, mįslės. Įvairių situacijų, pantomimos etiudų kūrimas;
Kūrybinių projektų organizavimas;

Pasakų, pasakojimų, kūrimas ir įvairių variantų taikymas;
Profesionalių spektaklių Žiūrėjimas ir aptarimas.
Teatro dienų organizavimas darželyje.
Vaidybos elementų panaudojimas kasdienėje veikloje.
Šešėlių, vitražo teatras, tradiciniai žaidimai užrištomis akimis.
Realių daiktų apžiūrinėjimas, tyrinėjimas bandant juos atkartoti mimika, gestais, kūno plastika.

UGDYMO(SI) APLINKA

Ugdymo(si) aplinka modeliuojama, keičiama, turtinama orientuojantis į vaiko amžių, jo poreikius, galimybes, ugdymo(si) tikslus bei uždavinius. Mūsų įstaigos ugdymo(si) aplinka:

- Garantuoja palankias sąlygas vaikų fiziniam, emociniam ir protiniam ugdymui(si).
- Saugi, jauki, natūralių, ramių spalvų ir paprasta.
- Patogi vaikams ir lengvai pertvarkoma pagal ugdymo tikslus ir metodus, vaikų fizinių išsivystymą, grupės tradicijas.
- Estetiška ir funkcionali, skatinanti savarankiškai veikti, pasirinkti mėgiamą užsiėmimą.
- Nuolat vykdomas tolesnis vaikų aplinkos įvairinimas, papildymas nauja įranga bei metodinėmis priemonėmis.

Mūsų tikslas – sukurti grupėje ne tik tokias sąlygas, kad vaikai galėtų laisvai ir saugiai judėti, kad aplinka primintų jaukius namus, bet taip pat, kad aplinka skatintų veikti, kad kiekvienas vaikas galėtų pasirinkti norimą veiklą ir ją plėtoti vienas ar kartu su draugais.

Vaikus skatiname kurti, tyrinėti, pažinti ir atrasti aplink esančius daiktus ir reiškinius, stebėti ir pajusti įvairius kaitos procesus. Stengiamės, kad vaikai kuo daugiau viskuo domėtusi, norėtų viską sužinoti, patirti, nes pajutus pažinimo ir kūrybos džiaugsmą, atsiranda ir motyvacija mokyklai, kas ir yra sėkmingo tolimesnio ugdymosi mokykloje pagrindas.

Lopšelio – darželio „Eglutė“ aplinka aprūpinta įvairiomis priemonėmis, skatinančiomis vaiko aktyvumą, norą pažinti, stebėti, kurti, tyrinėti, ieškoti, atrasti, bendrauti ir bendradarbiauti. Erdvės vaikų veiklai ir priemonės išdėstytos orientuojantis į vaikų interesus, kylančius sumanymus, žadina savaiminį perėjimą nuo vienos veiklos rūšies prie kitos. Ugdymo(si) priemonės – tikslingos, veiksmingos, įvairios ir keičiamos pagal plėtojamą temą tikslus. Visos priemonės, žaislai, knygos ir kt. išdėstyti taip, kad būtų prieinami vaikams, skatintų jų žingeidumą, norą žaisti.

V. UGDYMO(SI) PASIEKIMŲ VERTINIMAS

Vaiko pasiekimų vertinimas – neatsiejama kokybiško ugdymo(si) proceso dalis, tai nuolatinis informacijos apie vaiko, jo ugdymo(si) ypatumus bei daromą pažangą atskirais amžiaus tarpsniais kaupimas, interpretavimas ir apibendrinimas. Vertinimo paskirtis – pažinti vaiką, jo individualumą, gebėjimų lygį bei jo patirtį, numatyti vaiko ugdymo(si) perspektyvą, pritaikyti ugdymo(si) procesą vaikų grupės ir kiekvieno vaiko poreikiams bei galimybėms.

Vaikų pasiekimų vertinimo tikslai:

- Pažinti vaiką, jo individualybę.
- Išsiaiškinti vaiko ugdymo(si) ypatumus.
- Nustatyti vaiko daromą pažangą.
- Numatyti vaiko ugdymo(si) perspektyvas.

Vaiko pasiekimų vertinimas atliekamas vadovaujantis „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu“. Lopšelio-darželio programoje pateikiame įstaigoje taikomus vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimo ypatumus:

- Ugdymo(si) pasiekimų vertinimas yra visuminis, vertinami atskirų ugdymo sričių pasiekimai.
- Ugdymo pasiekimų vertinimo metodai ir būdai: vaiko stebėjimas, pokalbis su vaiku, pokalbis su vaiko tėvais, vaiko veiklos produktų analizė, kalbos įrašai.
- Ugdymo pasiekimų vertinimo dažnumas: du kartus metuose (mokslo metų pradžioje ir pabaigoje). Prireikus atliekami tarpiniai vaikų pasiekimų vertinimai.
- Ugdymo pasiekimų vertinimai fiksuojami stulpelinėmis diagramomis, linijiniais grafikais, pažymint vaiko gebėjimus atitinkančius ugdymosi sričių žingsnelius.
- Ugdymo pasiekimų vertinimo formos: pokalbiai su tėvais, pedagogais.
- Vaikų pasiekimų dokumentavimas: aplankuose kaupiami vaikų darbeliai, vaikų kūrybos knygelės, „minčių lietus“, klausimai, pasakojimai, samprotavimai, žodinė kūryba, „auksinės mintys“, nuotraukos, vaiko veiklos stebėjimo užrašai, diagramos, lentelės ir kt.
- Vertinant vaiko pasiekimus, laikomasi vertinimo ir jų pateikimo etikos reikalavimų.
- Vertinimas garantuoja vaikui psichologinį saugumą, sėkmės išgyvenimą yra informatyvus.
- Ugdymo pasiekimų vertinimo rezultatų panaudojimas: vaikų pažinimui, veiklos planavimui, ugdymo proceso individualizavimui, tėvų individualiai informacijai.
- Ugdymo pasiekimų vertinimo vykdytojai ir dalyviai: pedagogai, tėvai, vadovai.

VI. LITERATŪROS SĄRAŠAS

ŠALTINIAI:

1. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (Žin. 1991, Nr.23-593; 2003, Nr. 63-2853, 2011, Nr. 38-1804).
2. Lietuvos Respublikos Seimo 2013-12-23 nutarimas Nr. XII-745 “Dėl Valstybinės švietimo 2013 – 2022 metų strategijos patvirtinimo”. (Žin., 2013, Nr. 140-7095).
3. Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983.
4. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005-04-18 įsakymas Nr. ISAK-627 (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011-06-07 įsakymo Nr. V-1009 redakcija) „Dėl ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“.
5. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005-07-22 įsakymas Nr.ISAK-1557 “Dėl ikimokyklinio ugdymo mokyklos audito metodikos” (Žin., 2005, Nr. 94-3522).
6. Valstybine švietimo 2013-2022 metų strategija. Švietimo ir mokslo ministerijos švietimo aprūpinimo centras, 2014.
7. Valstybinės švietimo 2013–2022 metų strategijos įgyvendinimas. Medžiaga diskusijoms. Švietimo ir mokslo ministerijos švietimo aprūpinimo centras, 2015.

NAUDOTA LITERATŪRA:

1. Adaškevičienė A., Bugarevičiūtė E. Vaikų fizinės sveikatos ir kūno kultūros ugdymas. Klaipėda, 2004.
2. Artyn vaiko. Vilnius, 1997.
3. Bakūnaitė J. Humanistinio vaikų ugdymo programa. Vilnius, 1998.
4. Bortkevičienė V. Estetinio ir meninio ugdymo programa. Vilnius, 1999.
5. Einon, D. Ankstyvasis ugdymas. Vilnius, 1998.
6. Goleman D. Emocinis intelektas. Vilnius, 2003.
7. Gage N. L., Berliner D. C. Pedagoginė psichologija. Vilnius, 1994.
8. Gailienė D., Bulotaitė, L., Sturlienė, N. Asmenybės ir bendravimo psichologija. Vilnius, 2002.

9. Gražienė V., Rimkienė R. Ikimokyklinio ugdymo gairės. Programa pedagogams ir tėvams. Vilnius. 1993
 10. Gražienė, V. (2009). Projektų metodo pagrindai. Vilnius: Gimtasis žodis.
 11. Hoffmann K.W., Roggenwallner B. Emocinį intelektą ugdantys žaidimai. Vilnius, 2005.
 12. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. Švietimo ir mokslo ministerijos švietimo aprūpinimo centras, 2014.
 13. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. Švietimo ir mokslo ministerijos švietimo aprūpinimo centras, 2015.
 14. Į vaiką orientuotas ugdymas nuo gimimo iki trejų metų. Vilnius, 2001.
 15. Į vaiką orientuotų grupių kūrimas. Vilnius, 1997.
 16. Katinienė A. Vaiko muzikinės kultūros ugdymas darželyje. Vilnius, 1998.
 17. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. (2006). Vilnius.
 18. Monkevičienė O. Ankstyvojo ugdymo vadovas. Vilnius, 2001.
 19. Monkevičienė O., Palačionienė L. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymo ir žalingų įgūdžių prevencijos programa. Vilnius, 2003.
 20. Monkevičienė O. Užsienio valstybių ikimokyklinio ugdymo programų modeliai. Knyga auklėtojai. Vilnius, 1995.
 21. Schiller P., Byrant T. Vertybių knyga. Kaunas, 2004.
 22. Snyder M., Snyder R. Vaikas tampa asmenybe. Vilnius, 2001.
 23. Staerfeldt E., Mathiasen Ch. R. Pedagogika ir demokratija. Ugdomojo darbo eksperimentai Lietuvos vaikų darželiuose. Vilnius, 1999.
 24. Šteineris R. Vaiko ugdymas dvasios mokslo požiūriu. Vilnius, 1998.
 25. Petrauskienė A., Zaborskis A. Aukime sveiki. Sveikatos ugdymas darželyje. Kaunas, 2000.
 26. Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa. Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2014.
 27. Trister Dodge D. Ankstyvojo amžiaus vaikų ugdymas. Vilnius, 2007.
 28. Trister Dodge D., Colker L. J., Heroman C. Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. Vilnius, 2007.
-